

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

Decretalivm Epistolarvm Gregorii Liber Qvartvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](#)

537

538

DECRETALIVM EPI-
STOLARVM GREGORII
LIBER QVARTVS.

DE SPONSALIBVS ET MATRIMONIIS.

TITVLVS PRIMVS.

CAPITVLUM PRIMVM.

Matrimonium consensu contrahitur, nec invalidatur, si confusio
tudo patrie non servetur.

Ex Concilio Triburienensi. 4

De Francia quidam nobilem & mulie-
rem de Saxonia, lego [Saxonum] duxit
in uxorem: verum quia non eisdem u-
nuntur legibus Saxonis & Franci [genas]
consensu est, quod eam non sua, id est,
Francorum lego deponeret, vel ac-
cepere, vel doceveret, dimissaque illa,
aliam superdebet. Definituper hoc sancta synodus ut
ille transgrellus Evangelie legis subiectus penitentia,
et iustitia compage separatur, & ad priorem redire vo-
gue.

CAP. II.

Opuscula de fatus diffunduntur, si sponsi se diffundunt, etiam si
fuerint iusta.

Innocentius III. Exponit. & Epifopo.
Platera d. si qui de matrimonio contrahendo purè
et fine omni conditione fidem dederunt, communen-
dum sunt, & modis omnibus inducendi, ut praeditam fidem
obseruant. Staute si ad invicem admittere noluerint:
refutabiles inde contingat, ut talen felicet dicat,
quoniam obliteret & videtur, quid ad instar eorum, qui
scolecum interpolatione fidei contrahunt, & postea can-
dem non remittunt, hoc possit in patientia tolerari.

CAP. III.

Si major sacerdos duxit in uxorem minorem septem, & eam
ad dominum, erit ex tali contradictione publica honestatis ju-
gitio, & amercienda litera. Passum.

Eugenius Papa.

Divendit f. qui pueram nondum septemnum duxit,
quoniam aetas resugacat, ex humana rati fragilitas
seculum tentavit, quod complere non potuit. Quia
ipso his, qui dubia sunt, quod certius existimamus,
utrum debemus: tum propter honestatem ecclesie, quia
qua coniunctus ipsius fuisse dicatur, tum propter predictam
dilectionem: mandamus g. quatenus confobrani
ipsi pueris, quam postmodum duxit, dividat ab eo-

CAP. V.

Si sponsus de fatus ante copulam ad remota se transfert, sponsa
liberetur cum alio contrahit, si tamen per eam fecit, quo minus mat-
rimonium perficitur, sibi penitentia imponitur.

Idem Annibonitum Archiepifopo.

Dicitis autem a. qui praefto iuramento prouidimus
se aliquas multitudines, & postea eis incognitis
dimittunt terram, se ad partes alias transferentes: Hoc
tibi volumus innotescere, quid liberum erit multe-
ribus ipsi (si non amplius in fatto est procelium) ad alia
se vobis transfere, & recepta de perjuria penitentia, si pte
cas fecit, quo minus fuerit matrimonium consumma-
tum.

CAP. VI.

Non omnia violencia impedit contractum matrimonii, b. d. quia
ad titulum.

Idem Paduanus Epifopo.

Dicitur muliere b. qua est invita tradita viro & detenta
cum inter vim & vim fit differentia, utrum postea
consensu intercesserit, certum nobis nihil possea explicari,
sicut nihil certum inde tibi possumus respondere.

CAP. VII.

Si aliquis agit ad matrimonium, contradictione per verba obscurans
communem verborum intellectum sequi tenetur.

Idem Cinnarensis Archiepifopo.

Ex literis c. [i & j.] De hoc autem quod confu-
sibus, quid debent observari, quando inter aliquos
sponsos contraheantur, nec intelligat alter, quod alter
proponit: Respondeamus, quid inficiendum est judi-
ci, si matrimonium contracturi, ad id factum sint
idonei scientia & aetate: quo cognito, si alter non in-
tellexerit, quod alter proponit, ad communem verbi

a. C. 4. cod. iiii. in 1. comp. & post conc. Lat. p. 6.6.12. b. C. 6.
cod. iiii. in 1. comp. & post conc. Lat. p. 6.6.12. c. C. 6. cod. iiii. in
1. comp. & post conc. Lat. p. 6.6.12. Vide Alex. conf. 12. in volumen.

intelligentiam recratur a, & cogatur uterque verba prolatia in eo sensu retinere, quem solem recte intelligentibus generare.

[Quia super causa matrimonii causulam juvenis R. nomine & filia Gileboris, ex saculo Leodegario transmisisti, tua felicitudo nobis morior, quod in ipsis negoti examinare servasti. Quia vero de consensu partibus veritatem nequius virus plenarius cognoscere, nec causam ipsam ad te remittere, a qua pars altera mulieris ad aedificationem vestrae insister appellabat, eam ven. s.n. VV. Viri Herford. & Bacon. Episcopi duabus committebas, cum ab eis fuerint convocate, & quod ipsi iudicaverint, inviolabiliter observare, contradictione & appellatione recompelles.]

CAP. VIII.

Inter fronsam & confanguineos frons oritur impedimentum publica coniugia, impediri & dirimenti matrimonium inter eos contrahendum.

Idem Vigilien. Episcopo.

S Ponam b alterius (maxime si ex nobili) etati proxima nullus confanguineorum aliquo modo sibi potest matrimonio copulare.

CAP. IX.

Si vir & mulier invicem promittunt, quod ab eo tempore pro conjugibus habeantur, contractum est matrimonium de presentib. d. & est causa notabilis.

Idem Abbatibus sancti Eadmoni c &

Demer. d

E X parte e C. f mulier nobis intimatum est, quod Andreas juramentum præfuit, quod eam ab eo & tempore pro conjugi tenebat, & ei sicut uxori sua fidem servaret. Ipsa quoque eidem Andree jurata fuit illum pro marito habiturum, & fidem etiam quam viro proprio servaturam: qui facta prænomina A. reliqui candem. Quia igitur nemini licet uxorem suam fine manifesta causa fornicationis dimittere, & tunc eam sibi reconciliari debet, aut ipsa vivente contineat: mandamus, quatenus eundem, ut superinducta dimissa, ad uxorem quatenus redat, & eam maritali affectione pertractet, munitione praemissa per eccl. cen. cogatis.

CAP. X.

Qui juravit cum aliquo contrahere, si non subesse impedimentum, per cuiusdam ecclesiasticam contrahere compellatur.

Idem Pilavien. Episcopo. h

E X literis i Silvani Episcopi accepimus, quod cum duo nobiles viri sui episcopatus G. & felicis de Monfr. & B. filios & filias impubescentes haberent, inter se convenuerant, quod eos ad invicem matrimonios copularent, & hoc tam patres, quam filii sub juramento promiserent facturos: inter quos siquidem G. filium alterius consentiente patre se feme & iterum juravat ducere in uxorem: qui volente ad alia vota migrare, eum Episcopum compellere voluit, ut quod juresverat, admiraberet: l. i & f. Quia igitur predicto G. periculofam est, contra suum juramentum venire: frat. t. mandamus, quatenus si hoc tibi consenserit, eum moneas: & si non adquieverit monitis, eccl. cen. compellias, ut ipsam (nisi rationabilis causa obliteratur) in uxorem recipias, & maritali affectione pertractet.

I. I. Ipsa ad nostram audientiam appellatur, & altera parte ad nos nunciam suam destinante, ipsa nesciret, nec responsum alicuius pre se transmisit.

CAP. XI.

Per ensuam ecclesiasticam pater compellitur restituere filio eius uxorem, quam iniuste detinuit vel detinet.

a Concordat. Labes. & ali Bart. De sapel. leg. b C. 7. eod. sit. in i. comp. c Cadmuni & de Mofia. d al. Ramofia. e C. 8. rod. sit. in i. comp. f E. g In C. Barb. ita: ab eo tempore in ante. h Pilavien. i C. 9. eod. itt. in. i. comp. & post. cone. Lat. p. i. e. 20. k V.

Idem Arcenipsope, Episcopo. & diversis per Angliam confitit.

N On est a vobis (sicut arbitriam incognitis & filios suos est subiusta b, uxores eorum detinet infra. Nos itaque attendentes iulius & hadrianus, ut virtus suas petant uxores mandamus, quoniam a deum Regem ad eas restituimus solicii mutatis a iuxta communioneum vestram filii faciat ut a te certum terminum non reficiat, exinde ut quod provinciarum vestram deinceps vel resurget, donec ibi fuerint, nulla divina offici (primo non sumus a parvulorum, & peccantibus novemus ut brevis, nec permitatis queat celestis).

CAP. XII.

Debet unus adveniens impedimentum, quod non contrahendum, non potest.

Idem Episcopo sancte Agathe.

P Ræterea de muliere d, que a viro separata, sed confanguineus cum ea se deliquesce propria publicè conficeri recusat propter metum & genitum mulieris: Taliter respondens, ut matrimonio exteriori (nisi iuramentum interuenienter) diabolus prius ne dexteris inde contingat.

CAP. XIII.

Si mulier invita cum aliquo contraferat, ne in vita infinitas, tenet matrimonium, si altero pollo nolit, domum fertur. Et secundum haec multitudinem quae a viro aperitur, quod matrimonium, non contractum, quod spuma hoc tamem clavis non colligere coetus.

Idem procurator & canonico Gen.

V Eniens e ad Apoll. fed. Maricio supplici interrogavit non traxit, quod quando a diebus existimat in tantum, quod eterius f de matrimonio omniendo, sub trium personarum testimonio probatum: quod parentes mulieris ipsi ipsius eum invitam & reclamantem in uxorem, ut in matrimonio quenam exhiborit, quod se ab eo modo possit permittit. Cumque publice fastaret, quod se a viro cognita esset, aque purata, Episcopus Soraensis quod proxima inter eos effelia confinguntur, ut ab invicem separantur. Catecumus cum crux spectante, & viro, cui tradita fuerit a parentibus, non nolleat, ipse alienum in uxorem traducit, & illa non nomine publice in confederato eccliesie nuptia. Tunc cum b de illo filium suum non ponit in virum habet, sed quod filium suum non ponit in virum habet, sed alii i, qui defunctus est, prius disponit.

CAP. XIV.

Mandamus, quatenus si inveneritis, quod pauli pater a priori viro judicio eccliesie fuerit legitima, & ab anno T. fine contradictione eccliesie in uxore noluerit, & ille cui a parentibus f. copulata de patre se decessit, prædictum T. munitione præmissi contradicere: alioquin Mariotum recipiat, & hunc matrimonium retractare: alioquin eum, & superinductum in uxore eius! (In huic rei m. restituimus) excommunicatis.

CAP. XV.

i Quod cum effirmis ejus fides, fuit non absurde adhibendum, nec patimur, sub fidem patrum, eam ut in eis remittendam, vobis in per Apoll. fed. mandamus.

CAP. XVI.

Si timetur infelix violencia palla, de eum patrum debet index filii provideat levem tamum & lenocina, donec terminetur h. d. Et eft uxoris multum allegatio-

345 ecclie editis, ac nullo contradicente publicè comparere. Nec fama privatum impedimentum deferat parentes, si non ex parte contrahentium iuramenta maiorum de sua proposita (ut subpicione tollatur materia) affirmaret: quid tibi sit faciendo in casibus hujusmodi, quodquis. Ad quod taliter respondet: quod si persona gravis, cui fides sit adhibenda, ibi denunciet, quod non solum matrimonio copulandi, sed etiam prosequitur, & de fama vel scandalo doceat, aut etiam per ipsius possis certificari de plano: non solum de sequentia parentum sponte oblatam non recipere, ve- nire enim eos, qui sic contrahere nintunt, si moniti ambo nequivent, compellere, ut alici contractu deficiant, vel contra famam hujusmodi, secundum rite dif- ferenti arbitrium iuramenta exhibent propinquorum, aliquam & pefona denunciant, non extiterit talis, ut alios. & de fama huius, vel de scandalo non poterit edo- cens: si confidendum monere poteris, non compellere, commentes.

CAP. XXVIII.

Habens, que negat se in matrimonio consenserit, non creditur, non potest contraire: secus si probat se consenserit per me- non potest edocere in confirmante verum.

Honorus III. Episcopo Bergensi. c

Obligacionem a me breviter respondemus, quod mulieres, qui videntur ad valvas ecclie benedicendam cum ponte, & ibi reclamantes, affirmant nonquam in eorum matrimonio consenserit, audiiri (Iponis legi- nis probatio contraire) non potest: cum legi- nis & liones reflexibus non debat illarum simplex ad- fidelipalveres. Sancti illi, que benedictione accepta sunt & fidei sufficiunt, ante carnis copulam subfecun- satisse, se nonquam in illos veraciter consenserit, & meo illato compulsa verba protulisse consen- sisse, licet animo disserint: non stiam est audiencia elongata, sed de illato meo est cum diligenter inqui- endam: & si talis meus inveniatur illatus, qui potuit audire confirmante & virum, erunt non immerito au- dicentes.

CAP. XXIX.

In matrimonio & sponsalia debet esse libertas, unde in eius pre- missa pars omnia dicitur.

Gregorius IX.

Emma / mulier nobis exposuit, quod cum T. filia eius cum C. contracta est matrimonium, B. de Altero & ecclie, quod inter P. filium sum, & pradi- cendum postea inter septimum confitimus sponsalia contracta fuerint, poemam solvendum à parte, quae con- trahentes, in stipulatione adpositam ab ipsa nuptie ex- stupore. Cum inque libera matrimonio esse debant, de libens stipulatio proper poenam interpositionem fit metu impobanda: mandamus, quatenus si est ita, eun- dent ut ab extorsione prædictæ poenæ desistat, ecclie- fanta compleras.

CAP. XXX.

Sponsalia de futuro transiunt in matrimonium per carnalem co- pliū, scilicet per usum carnalis copulae tantum. b. d. cum iuxta eadem.

Idem Episcopo Cenomanen.

P. 4 qui fidem deus M. mulieri super matrimonio comprehendendo carnali copula fui fecuta, eti in facie-

ecclie ducat aliam & cognoscat, ad primam redire tenetur: quia licet presumptum primum matrimonium videatur, contra presumptionem tamen hujusmodi non est probatio admittenda. Ex quo sequitur, quod non solum, nec aliquod conferat matrimonium, quod defa- cto est postmodum subfecutum.

CAP. XXXI.

Sponsalia de presenti non solvantur per sequens matrimonium, etiam carnali copula consummatum. Sed sponsalia de futuro etiam iurata solvantur per sequentia de presenti.

Idem.

Sinter & virum & mulierem legitimus consensus in- servientur de praesenti, ita quod unus alterum mutuo consenserit verbis confitetur expresso recipiat, utroque di- cente: Ego te in meam accipio, & ego te accipio in meum, vel alia verba consensum experimenta de praesenti: sive sit iuramentum interpositum, sive non, non licet alteri ad alia vota transire: quod si fecerit, secun- dum matrimonium de facto contractum (eriam si sit carnalis copula subfecuta) separari debet, & primum in sua firmitate manere. Verum si inter ipsos accessit & tantummodo promissio de futuro, utroque dicenti alteri: Ego te recipiam in meam, & ego te in meum, sive verba similia: si alius mulierem illam per verba de praesenti defonsaverit, etiam si inter ipsam & primum iuramen- tum intercesserit (sicut diximus) de futuro, hujusmo- di deponsationis intuitu secundum matrimonium non poterit separari, sed eis est de violatione fidei peniten- tia impingenda.

CAP. XXXII.

Nisi ad copulam non facit sponsalia de futuro transire in mat- riomonium.

Idem.

A dolescens c, qui deponatam fibi per verba de fu- turo, licet fape natus fuerit, carnaliter non cognoscens, cum alia postmodum per verba de praesenti contra- xit: non primam cum qua nec fuit verum matrimonium ex forma contractus, nec presumptum, cum canatus non habuerit effectum: sed secundum debet habere uxori- rem.

DE DESPONSAZIONE IMPUBERVM.

TITULUS II.

CAP. I.

Tater pro filio impubere. Sponsalia conteahit, pro pulvere vero non nisi consentiant.

Honorus Eusebii Episcopo.

Tu nos d requisivit fraternalitas de filio adulto, quem pater matrimonium vult contrahere, si fine voluntate adulti filii facere potest. Ad quod dicimus, si aliquo modo non consentit filius, fieri non posse. Potest autem filium nondum adulterum (voluntas cuius discenti non potest) pater cui vult matrimonio trade- re. Et postquam filius pervenerit ad perfectam aetatem, omni modo debet hoc adimplere.

CAP. II.

Impuberes ambo vel alter, nisi pro bonis paci, conjungi non de- bent.

Nicolaus Papa.

Vii non est eff consensus: & infra. Difficiliter inh- bensus, ne aliqui, quorum uerque, vel alter ad aetatem legibus, vel canonibus determinatam, non pervenerint,

a Vide Sot. 4. fine. diff. 27. q. 2. art. 5. Sylvestri m summa, ver- bo sponsalia, q. 10. & Covarr. in epist. 4. Dei. p. 1. b. accessori.

c Præter Didact., vide Grammaticum & Francum in c. 1. idem de diff. imp. 1.3. Sylvestri summa, verba matrimonium, 2. q. 16. & Alc. tract. de presump. reg. 3. p. 32. d. C. 2. cod. tit. in 1. compilatione,

c. C. 4. cod. tit. in 1. comp.

¶ ff

poterit ducere in uxorem , & S. viro legitimo copulari : post separacionem vero , pro vitando populi scandalo , utriusque ad tempus est punitioinam injungenda . Si vero legitime confarcti ipsam S. ab eo five post , five ante cognitum extitisse , neuri , vivente altero , dabitus licentia contrahendi . Remanebit ergo Guillelmo cum M. imposta ipsi M. ad tempus punitioinam competenti , qui pro sua opinione sola Guill . Judicio eccliea non requiritio dimisit .

CAP. XIII.

*Accusari non potest matrimonium, quod non est, ut si cum
eiusviro septenno sit contractum: denunciaris tamen potest impedio-
mentum, ne contrahatur in posterum.*

*Innocentius III. C. & P. quoniam iulus Ma-
lebratus, 2*

Dissolvendum, & quod factum fuerat inter I. & S. I. & J. Accusatio pro puerula super consanguinitatem propria, praefatus I. multas exceptiones proponit: per quas nitebat vos ab accusacione multipliciter removere: [z & z]. Interloquendo pronunciamus, in te juvenem & puerulam nec matrimonioum ne sponsalia suffici contracta: cum confiteret puerulum nondum ad septimum pervenire. Quocirca nec accusatio locum habebat, cum non esset, quod posset legitime accusari. Denunciari tamen poterat consanguinitas, ut interdicitur matrimonium contractandum. Ad denunciacionem ergo legitime probandam terminum ad signamus falsis exceptionibus nonsolum propositis, sed etiam proprios. Ne vero quicquam in puerulum interim adtentetur, auctoritate Apostoli interdicimus, ne in negotio de novo procedatur ulterius, donec vel ad denunciacionem cestetur, vel ea probata ordine judicari procedatur. Quod si contra interdictum nostrum in præjudicium ipsius qualique suet est adventatum, id & iurium esse determinamus, & viribus omnino careat.

E. s. In his quodcum M. G. non accipit rem contrahendo, in no-

[C] Filiam quendam M. super matrimonio contrahendo, in nostra & fratribus nostris praesentia sui propositum, quod cum dilecta puerula nouam ad seponitiam periret, de ipsa nec matrimonium contrahili, nec sponsalia poterunt: defuit etiam consanguineorum assensus, qui praecepit sicut in tabule requirendi quod & si assensus existit, & consanguineorum interuenient assensus, persona tamen non sunt idem ad matrimonium contrahendum, le-

[*Cumq[ue] super exceptionibus ipsius suiss[er] diuinus discepta-
rum, auditu[m] & intellectu[m] quæcumq[ue] fuerunt hincinde proposita, de
confiso f.n.]*

CAP. XIV.

Si quia per verba de praesente contrahitur cum impubere, in qua etiam malitia non supplet, intelligitur non matrimonium, sed sponsalitatem contraxisse, etiam si sub barratio intercesserit.

TVE nobis exhibita litera contrahebant, quod quidam filiam suam circiter xii. annos habentem, cùdā nobili desponfavit, qui subbarbari eandem, confensu matruo accedente: *[i. e. i.]* Quia vero nobis confare non posuit, cuius aetas effet puerula, cùm eidem vro exstitit desponfata, cùm dicatur, quod circiter xii. annos habet, utrum in prudentia tunc in illa suppleret exatem: re: pondens, quid si puella nubilis non erat aetas, cum sive fatus vir desponfaverit eandem, & atetam in ea prudenter non supplebat, proculdubio inter eos non coniugium, sed fonsalua contrafacta fuerunt, quamvis ab ipso vir eadem futuram.

[1] Super mptius aliquantulum prorogatis, pater puello
- a Al. Malabranca. b C.i.eod.tit.in3.comp.vid.Sotum ca.
superiori citatum, c illud. d Abertaden. al. Albertaden.
al. Alberten.al. Abbataden. e Ca.2.eod.tit.in3.comp.vid.Cova-
ncept.4.Decret.arts.1.c.4.9.2.mimba. f Sppi prefatissimis, al. sappi

*et non vose carni ingressu *est, et aen rina
puelles avunculus fructus *ad amorem
et ille qui prius defosse *radem, cum non
ratur. Tuis aen predilecte *amorem *dñe *et
pertinere, cuis sicut iuram *diligenter *posse
et iurum *sententiam *promulga *. Postulam *autem *te
secundu *quod sapientiam *pulvin *deinceps *in
tempore copulat *, sed vivente *p*riu *tenet *debet *.
et i*psa *ipsa *quam *id *dicit *diversitatem *et
amicit *valorem *communis *: ut *per *delectationem *et
dilect *, quid *primo *p*ro*sp*ec*ta *vivente *aut *p*ro*sp*ec*ta *p*ro*sp*ec*ta *.
Sed *quia *tua *ex *cel *p*ro*sp*ec*ta *p*ro*sp*ec*ta *, tu *si *vel *ad *fuleres *,
predilect *p*ro*sp*ec*ta *, n*isi *h*ab*it*us *p*ro*sp*ec*ta *,
i*ter *se *sol*it*are *dig*er*am *.***

DE CLANDESTINA DESPONSAZIONE.

TITVLVS III.
CAP. I.

Ex concilio Arelaten.
¶ I quis clam despontaverit aliquam & nullatenus negat hujusmodi despontationem: non habet probatio.

CAP. II.
Quia matrimonium clandestinum contrahit, non regit
legis, non adparere legitima exinde prius, iuris ecclesie
non compelluntur: & si id publice velut in
actu ecclesie factum comprehenditur, non remittitur
qua impedit, h. d. littera in h. t. s.

Alexander III. Belusca. Epis. 3.

CAP. III.

*um matrimonia sicut centralenda, debent per Principe
sa edita proponi, ad signato termini, intra quartu, quia non
impedire, impedimentum opposit: & si predicta nego-*

Innocentius III. in Concilio generali. 2

Innocentius II. In Concilio generali
VIII. In habitu copuli & conjugii etiam
tribus gradibus revocata, cum in alia
et feruari. Nam praedecessorum nolumus effigie
xendo, clandesina conjugia ponimus, ut
hibentes etiam, ne quis faceret talium abu-
suum. Quare speciemal generaliter proponendum
est ad alia generaliter proponendum, ita
matrimonia fuerint contrahendenda, ut
Presbyteros publice proponantur, & con-
summato profecto: ut intra illum, qui volunt, et
legitimum impedimentum opponatur, ut in
nihilominorum investigent, utrum aliquod imp-

Clandesinae defensiones & conjuga mythis in
Trib. f. 2. de rebus, matr. 1. s. 1. et 2. de re-
sponsione interpretatum. De c. p. 1. s. 1. et 2.
Lat. 5. p. 4. c. 1. scilicet Latice & Clandes-
inae, & proposito.

(quod & carinam vocant) cum 7. sequentibus annis
poniteas.

CAP. III.
Sponsalia de presenti non solvantur per sequens matrimonium,
etiam carnalis copula consummata.

Alexander III. Salernitano Archiepiscopo.

Licet b. præter solitum: [i. & inf. a.] Consultatio-
ni tua taliter respondem, quod si inter virum & mu-
larem legitimus consensus interveniat de presenti, ita
quidem, quod unus alterum in suo matto consensu ver-
bis confutis exprelle & recipiat, utroque dicere: Ego
te accipio in meam, & ego accipio te in meum: fave fit
juramento interpositum fave non, non licet mulier
alii nubere. Et si nuper sit, etiam si carnalis copula fit
fecuta, ab eo separari debet, & ut ad primus redat, ec-
clesiafitis distinctione compelli: Quanvis aliter à qui-
buldum predececeribus nostris sit aliquando judica-
sum.

[i. Et amplius solito multis sumis & magnis negotiis pra-
dicti, & ita quid non sit nobis facile, aliquorum consiliosum
responde: illa tamen specialis gratia quam ad personam tuam
balbemus, & fraternali cogimur charitate quod sanctissime de his su-
per quibus nos consulit dilecti, tua, presentibus littera volumini ap-
pare. Consilium nos siquidem, utrum si inter virum & mulierem
præstis, vel non præstis juramento, legitimus consensus interven-
it & presenti copula carnalis non subsecuta, faveat mulier alii nu-
bere, vel si nuper sit aliis, & carnalis fuerit copula subsecuta, an
ipso debet separari.]

CAP. IV.

Et qui appellat in causa matrimoniali, interdictus debet, ne aliud
matrimonium contrahatur liceat pendere: & si contraheret, debet se-
parari.

Idem Cenven. d. Archiepiscopo.

Tua & fraternitas nos consulit. [i. & inf. a.] Dehinc
vero, quia coram te super delponatione facta per
consentem mutuum de presenti, controversiam mo-
vent, & appellatione pendente, quam ante lamentum
vel cognitione caufer ad sedem Apostolicam interpo-
nunt, accipiunt alias uxores. Hoc arbitramur agendum,
ut si amodo in tali casu duxerint appellandum, eis in
eccllesia publice interdictas, ne ante decisionem causa-
lii contrahant matrimonium. Et si contra f. inter-
dictum eccliesie publice factum venire presumperint,
matrimonium tam presumptuose contractum potest
irritare.

[i. Quid de his egere debeamus qui desponsant aliquo modo
et procul tempora antequam eis ducant vel cognoscant, alias
accipiunt alias uxores. Super que utique consultatione tua taliter re-
pondemus, quod si vir & mulier recipiunt exprelle consensu
de presenti mutuo, neuter eorum altero superfite poteris ad alia vota
transfere, & si possit ad monasterium transmigrare. Verum si inter
spos non accepta consensus de presenti, sed promissa de future, vi-
debet quod eter, dicit alter: Ego recipiam in meam, & ego te
in meum, & alias eam mulierem desponsavit & traduxerit: etiam
si inter primis juramento fuit, sicut diximus de futuro hujus de-
sponsationis intuitu, secundum non poteris matrimonium separari,
sed eis est de violatione fidei panteonia injungenda.]

CAP. V.

Qui duos per verba de presenti deponunt, primus desponsatus
habebit in uxorem, etiam si prius fecundam cognoverit: nec validus
contraria consuetudo. & hoc ultimum additur ad cap. Littera sua
præ edem.

**2. Carenam. al. Carentanam. Contiu in marg. b. Ca. 3. co. iii.
in 1. comp. c exprefse. d. Tamen sed idem est. e. Ca. 7. co.
tit. in 1. compilat. f. al. ista. g. si contra interdictum eccliesie
ita publice factum, &c.**

S. 3

Innocentius Mutinensis Episcopo.

Twas a diudum: & infra. De confutudine, qua
diuin Mutinensis. obtinuit civitate, ut si quis juraret se
aliquam ducitram, & circa eam copulam desponsatam,
si confequeretur deponita etiam, & etiam cognovisset:
primo cognita adjudicatur viro, non que prius existit
desponsata, & infra.

Ne vero turpis sit pars, quo suo non congruit universi-
fo, & ecclesia Mutinensis. tenere debet humiliter, & ser-
vare, quod beatu Petri fedem & suam metropolim fe-
qui videbit & docere, in matrimonio ex cetero contra-
hendis: illud te volumus obserbare, ut postquam inter
legitimas personas consensu legitimus interveneret de
presente, qui suffici in talibus juxta canonicas sanctio-
nes: & si solus defuerit, cetera etiam cum ipso coitu ce-
lebrari frustratur, si personae junctae legitime cum a-
liis potest de facto contrahant, & quod prius de jure fa-
ctum fuerat, non poterit irritari.

DE CONDITIONIBUS APPONI-
TIS IN DESPONSTATIONE VEL IN ALIIS
CONTRACTIBUS.

TITULUS V.

CAP. I.

Defectus turpis conditionis in contractu matrimonii apposita, non
vitia matrimonii, sed vitia.

Ex Concilio Africano.

Concilio Africano. Vicinque & sub conditionis nomine aliquam
desponsavit, & eam relinquere voluerit: dicimus quod frangatur conditio, & desponsatio
irrefragabiliter teneatur.

CAP. II.

Servos manumisces ea conditione, ut fiat monachus, & mon-
asterio serviet, sicut in servitum redat, si hoc accepto monachus
fatu sit, manumiscent voluntatem extirpaverit.

Gregorius Episcopus Soterianus.

Cum isti proprium: & infra. H. Presbyter conjectu-
rit, quod Diaconum quendam manumisfic duocan-
cipia sub hac conditione, ut Monachus fieret, & in eo
monasterio, ut ipse fuerit, permanenter, adiiciasur si
quis contra faceret, servituitur subdatur: que
unum ex his (hac conditione defecta) monasterium
defuerit, & le inter clericos facias. Tu ergo si ita
esse reperis, sic te exhibe, ut nec illi monasterium de-
ferendis sit facultas, & manumiscent voluntas non ya-
leat prateriti.

CAP. III.

Qui juravit aliquam in uxorem accepere, si centum sibi dona-
verit, centum non dat, recipere non tenet, nisi ipsa pars sensi-
tis vel tam exponerit.

Alexander III. Pamorm. Archipela.

De illis g: & infra. Si vero aliquis sub hujusmodi
verbis juramentum aliqui mulier praefixit, Ego te
a uxore accipiam, si tantum mihi donaveris. Reus
per iurium non habebitur, si eam nolentem sibi sollegeret,
quod sibi dari petuit, non accepit in uxori, nisi con-
fensus de presenti, aut carnalis sit inter eos commixio
subsecuta.

CAP. IV.

Resonata ecclesia, sub modo, statim est ecclesia, nec revocatur,
modo non servato, nisi hoc in contractu sit expressum, hoc dicit,

a Cap. i. ed. tit. in 2. compil. b obseruare, c contrahant.
d In Cons. Africani hoc nendum inventum est, ut reser Gran. fuit
Pales 27. quies 2. c. quicunque, & habet p[ro]p[ter] Consil. Lateran.
f[ab]. Alexand. III. par. 6. c. 5. e Cap. i. ed. titul. in 2. compilat.
f Cap. 2. ed. tit. in 2. compil. g Cap. 4. tit. de sponsat. in 2. compilat.
& p[ro]p[ter] Cons. Lat. p[ro]p[ter] 6. 12.

secundum versionem intellectum. Et[er]n[us] nouissimum
& valid[us] allegor[ia]. Abbas Siculus.

Idem.

Verum a cum aliqui pollicio queritur,
potita conditione donatur a domino domum
revocari non potest: Nisi forte tali conditione
cum, quod ea cessante, debet revocari.

Vrbanus III.

Contra idem matrimonium solo conditio non impli-
cetur matrimonio consummato ante conditio resu-
bit.

Vrbanus III.

Vero eo & vero, quod potest, utem illa
quandam mulierem confessit, si patre non
staret adfensum, fit ad consummandum matrimonium
compellendus: respondens, quod cum conditione
dicti non posset, qui in alieno consenserit, referunt
ditionem ipsam canonica non improbat, voluntas patris postmodum intercedat, sequen-
tibus eff ad matrimonium contradictionem.
cer Alexander Papa responderit, quod sponsata
conditio, contradicit ipsa non sump[er]missa
dicitur, disolvit non debet, sed firmiter ostendit, non
quoniam est nostra definitione adversari, non
concessus accidere de presertim habendo, in re
ba de presenti evidenter exprimit, quia causa
bitio non habito, sed habendo confitit.

CAP. VI.

Qui sub honesta conditione sumptuosa contrahit, & an
nua eventum defensionem ei non sump[er]missa.

Innocentius III. Majica. Episcopo.

Pertus a literis intimatis, quod cum quod
lier p[ro]p[ter] nomine, N. postulat in virtute, hanc
ter fe mutuum de presenti contentum intercedat
carnalem copulam accipere: ut ipse quam
ea sponsata, & carnis copula non negatur, p[ro]p[ter]
tamen fe illam in uxorem ducere tenet, p[ro]p[ter]
familia inter ipsos sub fe mutuum conditione contenta
si pater & ejus patruis sponsalia contentum
ipso quam citro noverunt, & spoulo contradicunt
ponit. Verum mulier replicat, quod fieri fieri
sufficiat ut aet[er]no, sub conditione patr[ice], nol-
men sibi fuerat a patre, vel p[ro]p[ter] aliquam
tradictum: & ante tempus contradictione
a testibus & p[ro]p[ter] dicebat inter fe canentes quod
accipit: [a] & infra.] r Consultatione resu-
spendemus, quod cum liquido confit, quod p[ro]p[ter]
carnalia sibi in inter eos copula datur
pro matrimonio eff p[ro]fundendum, quia voluntas
ditione apposita receillit. Nam & si probatur in
contradicione pater & patruus sibi contradictione
identem vir multitem illam carnali & contradictione
contradicte: non est ramen aliquo modo probatum
antequam pater & patruus sibi contradictione
contradictere curavissent.

[i Addebat prater quod h[ab]et a principio understandi
contradicte, tempore ramen p[ro]p[ter] fe conditione contenta
re in matrimonio contentum, & hoc ostendit p[ro]p[ter]
batus: recipio itaque testibus utrumque & patruus
nibus maderi, carni et presentis datus examinatione
ceres publicatis: refles ipsi diversa quid dicta quia in
non dixerint, quare legi duobus, & quod p[ro]p[ter] ipsa

a Cap. i. ed. tit. in 2. comp. & p[ro]p[ter] Cons. Lat. p[ro]p[ter] 29. 12. &
d In Confut. in 2. compil. b Cap. i. ed. tit. in 2. comp.
& p[ro]p[ter] Consil. Lateran. p[ro]p[ter] Alex. III. p[ro]p[ter] 2. & Id. 1. & p[ro]p[ter]
al. Morifan. d Cap. i. ed. tit. in 2. comp. e Id. 1. & p[ro]p[ter]
in ver. depositum. f de mpr. g d. commiss.

558
incusat, sed ab una examinatorem tunc contra eos fuit fortius obsecratus, & ab his mulier possebat, ut idem res vel alii super eum apud iterum audirentur: tunc autem bac novitate conuenienter dicitur patribus predictis, quibus in tua prefigurata, sicut excommunicatoe convocari iudeisti, sed intercessione matrem tuam illi virgines, ut dicerent si ait illa vere ad ipsas, quibus obsecravisti res, qui coniugio aliis atque fratris missis produxerant: quibus cum per advectionem viri postipsum, sicut praeceps fuerit abiturum: post allegationem multo fratre atque a patribus admisiles fuerint, et in amplexu eius postea publicata.

CAP. VII. Porro cum multe illi propter omnia refutabili, quod ante remunerationem ipsorum quidam, idem vir ceteris cum cognovit, & ex ea filiam presentem, & proprie nuptiis ostendere iuraverunt. Quia vero haec fieri spes varia sed omnia accipiunt, & ad negotium istud, Apostol recurrens, huiusmodi possebat, quid faciat?

S. conditiones 4. contra substantiam conjugii inferuntur, nisi si alter dicat alteri: Contrahit tecum, & generatione proles vives, vel donec inveniam aliam honeste vel scelentibus digniorum, aut si pro quoque adulterante tradas, matrimonialis contractus quantumque sit favorabilis, caret effectu. Eacet alii, & condicione aperte in matrimonio, si turpes aut impossibiliter in debeat propter favorum eius pro non ad-

VI CLERICI VEL VOVENTES matrimonium contrahere possunt.

TITVLVS VI.

CAP. I. Dicimus Subdiaconi matrimonium contrahere non possunt, & iustificari si fini facti irregulares, delecti separari.

Alexander II. Roman. Archiepiscopo.

Dicitono & quoniam Sabbathio sancto alium Diaconom vulneravit, & uxori accepit, hoc ut prudenter respondet, quod si curto & humilius modo ad ecclesiam redire voluerit, dimissa illa, quam recipit in uxori, & absolutione obtenta, injuria libi penitentia de utroque excusat, post eam peractum dispensative potest ei Diaconatus officium reddere, & perfecte vine & conversatione fuerit, et in Prelacionem ordinis Subdiaconatum, sive hominum mercenari, sive non, matrimonium non posse contrahendum canonum censura demonstrat.

CAP. II.

Subdiaconi matrimonium contrahere possunt.
Idem Amman. Episcopus.

Litterarum et taurum tenore accepimus, quod latenter pertinet, in Subdiaconatus officio constitutum, quodlibet libri in conjugium copulavit, quam eundem abitur fecisti. Super quo prius, tuam in Domine conseruans, mandantes, quatenus si ad monasti-

cum a ordinem transire voluerit, & tibi post laudabilem conversionem ipsius vium fuerit, cum ad maiores ordines promoveri concedas: quod b. si ad religionem se transference noluerit, cum neque in Subdiaconatu ministrare, ne ad ulteriores permissas ordines promoveri, in minoribus tamen ordinibus poterit ministrare.

CAP. III.

Votum solleme impedit & dirimit matrimonium post contrahendum: nam non simplex tantum impedit contradictionem, sed non disimilares contradictiones.

Idem Vigor, c. Episcopo.

Memoramus & t. & infra. Religione, quod si quisque, qui le religione devovit, & habitu fuisse profectioem fecit, postmodum libi aliquam copulaverit, et cogendus ab ea recedere, & ad ecclesiam, cui fe confutat, sine contradictione transire. Verum si ne habuitur futcepit, nec professionem, sed votum sollemodum fecit, & se ad religionem transiit, promisit: licet postea matrimonium contraferat, non est cogendus ad religionem transire, & matrimoniale votum referendare.

CAP. IV.

Sufscriptio habitus profectorum extra religionem a non habentem postulatam incorporei religioni, impedit in dubio matrimonium contrahendum, sed non dirimit contradictionem, sed fecundum ratiocinem, quem tenet Pomeritium.

Idem Luan. Episcopo.

Consulatis & nos tua fraternitas, quid faciendum sit de Nobili muliere, qua vestibus praeiosis abjetis, mutavi habitum, & de manu Presbyteri velamen assumptum, sed non renunciavit propriis, nec intravit claustrum, nec in manu aliquem Episcopi, Abbatum vel Abbatis, aut super altare profelia eius, vel obedientiam promisit: postmodum vero clauso anno (abjecto religione habita) euclam nobilii nuptie. Consultationi tuis taliter respondeamus, quod si fecit simplex votum & matrimonium impedit contrahendum, & non dirimit iam contrahendum: ita habitus sine professione suscepitus, ne contrahatur impedit, sed contractum nequam dissolvit.

CAP. V.

Votum castitatis de presenti impedit matrimonium contrahendum: ecclesia ramen ex causa matrimonium contrari quodlibet, permitti, b.d. subrendo littera.

Idem.

Venient g ad presentiam nostram M. eremita proficit, quod l. mulier cuidam viro absenti fide data re nuptiarum promisit, sed postmodum audiens plura de severitate ipsius, ei noluit copulari. Cum itaq; timaret in illi nubere cogreverit, in manus suis votum continente promisit, non tamen locum aut vestem mutavit, quo audito vir allam libi copulavit. Nos itaque attendentes rutus officiis ut pia fata mulier post fidem & votum similiiter oblatum matrimonium contrahat, quam fornications ceatum incurrit: mandamus, quatenus si plus non procerbit, libi de fide mentita & voto violato congrua satisfactionem indicas, & ei cui vult rububus in Domino licentiam tribuire, non postponas.

a. Nuptia illi esse doceat, de cuius intellectu prater D. Sectione illa. q. 10. q. 2. art. 3. & p. 3. Adrianan super 4. q. 7. de matr. & gravidae citrum super gloss. co. precedens. b. dicit alioz. c. Lasciv. tit. in 1. comp. & post Cone. Lateran. p. 43. c. 4. d. Vid. omnino citati in 1. comp. & post Cone. Lateran. p. 43. c. 4. e. C. ed. tit. in 1. comp. & post Cone. Lateran. p. 43. f. C. ed. tit. in 1. comp. & post Cone. part. q. 10.

*Datum simplex impedit fons falsa de fuisse; non sicut dirim
matrimonium sequuntur: sicut in voto solenni.*

Celestinus III.

Rerum a quidam votum castitatis emitens, juravit secundum dicitur ductum postea in uxorem. Vnde a fraternitate tua requisti arbitramur, quod cum simplex votum apud Deum non minus obligat, quam sollempne: pro eo quod juravit temere, porcentiam agat, & votum quod Deo fecit, fudeat observare. Quod si postquam huiusmodi praeexistit matrimonium, ad nuptias proprio motu convolabat, cum votum simplex matrimonium impediatur contrahendum, non tamen dicimat jam contractum, nihil ambiguatus quod tuus contineat videtur.

Votum solenne impedit & dirimit matrimonium post con-

nactum.

Innocentius III. Libanen. & Colombrin.

Infinuante b. Nobili mulier nostro cfr. Apostololati referatum, quod a quibusdam curialibus fuit Regi Legionien. pro ipsius copula supplicatum; quod cum ad consanguineum ejus notitiam perveniret, ut maritum acciperet, ei sub obtestatione regia sufficerunt: ipsa vero quod tunc nolleb. nupere protelans, confilium acceptab. eis, quod votum emittere castitatis, quod in manus cuiusdam de fratribus sancti Aug. fecit, eo adjecto tenore, ut in domo propria cum omni substantia sua remaneret. Sancte in eisdem ordinis habitu biennio post permanuit, licet id se invitata fecisse adferat, & coadunat non tam metu Regio quam parentum: [i. & j.] Tandem atcedens, quod invita vobis emiserit, eo dimisso de parentum consilio, P. Michaeli et publice fuit matrimonialis copulata: de quo a quatuor fuitul filios tempore procedente. [z. & j.] Nos sigillaritatem, quod in emissione voti, quod praecellit, nulla vel modico coactio adfuerit, quam patientia & perseverantia sequentis temporis penitus profugavit, & quod sequens conjunctus potius iniuxi fuit, & violenter extorta: mandamus, quatenus si pramissis veritas suffragauerit, praefatam mulierem ad malum dimissum religionis habitum reditudinem, & servandum quod vobis, monere & inducere procureris (a. opus fuerit) per centuram ecclesiasticam coactere.

[i. P. si haec item Regi quod fecerat indicaverit, quod approbans verius, ne quis ea solente domum intraret ipsum, vel exinde aliquod exportaret. Interim vero tempore modico elabente P. Caralis regies literas fecim portant, & P. Ferrandi dicta mulierem domum intrasse ipsi P. vi saltem eam discere in uxore, accepterunt ab ipsa, quod si eam idem P. duocet ipsius manus interres. Postea vero dimisso domo & omnibus que habebat, in domo cuiusdam Iudei patre, in ecclesia vero S. M. de Nazia per sex latum septuagesima, ita quod exinde proper necessitates humanae etiam excedit non audire, tandem se exdant uident & omnibus defutant. &c.

[z. Verum quia saluum anima defuderat omnibus antefere, ac meus quod laiusmodi conjunctus licet non exstet, quod super his tenet debeat, edocere responso nostro sufficere possebat.]

DE EO, QVI DUXIT IN MATRIMONIUM, quam polluit per adulterium.

CAP. I. Si quis vivente uxore contrahit eam secunda hoc ignorantia, pri-
ma mortua, ad fui pertinet non separari a secunda.

a. Cap. 2. ed. tit. m. 2. compil. b. Cap. 2. ed. tit. m. 3. compil.
vid. Statut. a. sent. dist. 38. quef. 2. art. 2. & cito in precedent.
capitulo. c. alias Michaeli P. filio Michaeli. & lo antiqua
comp. de qua, &c.

Propositum a nobis, quod in quodcumque
vit: sed prima mortua ministrum dicitur fuisse:
da: [i. & inf.] Liceat autem in casuando obser-
vare, ut nullus copulus matrimonio, quam nos habemus
dulterio, & illam maxime, cui fidem dedet am-
vivente, vel qua machinata est in mortuam
tamen praefata mulier erat in vita, quod illam
et uxori viventem, nec dignam est, utrumque
qui scienter contra canones venient, hec non
reportet: consultatione tue taliter respondet
si mulier divorciata pent, ad petitionem vixit
aliquatenus separandi.

[i. Afferre quod uxori vivente, car. in loco su-
lare.]

Si vivente prima uxore & non cogita, quo am-
cunda faceret, & eam cognovit, etiam mortua prima, fuisse
non potest: sicut si prima erat non legitima ux.

Ignificavit & nobis O. Andegavensis: [i. & j.]
Mandamus, quatenus si confiterit quod non fi-
canta vis illara fuerit, quod non (potest) pan-
senserit, nec post praevidit juramentum quoniam
cognoverit, propterea hoc non dimittimus, ut
quama posset in uxorem accepit, reuelatio locorum
facultatem. Aliquo libi ne ad secundum mo-
tus sub intermissione anathematizetur de-
centiam diuendialium uxorum.

[i. Parochianus Ebbonian, ecclisa pro TK. de Boni-
ex has luce subtrahit, capens eum, tandem in causa pro-
cessare tenet, donec ipsam processio regi. quod A. ministrum
in uxorem. Cum autem vincula & vocem exsuff-
torem accepit, de qua filio processit. Eius versio in
facta A. coram vobis statim n. Etiam, Anteponit al-
leg. leg. traditum est in causa, coetus est iuramentum fuisse
ad illos quam fuisse in uxorem accepit, non accedit
et fidei judicis ecclasiatico terminatur. Ceteris quae possi-
causa cognoscitur legitime promonstratur. Idem laetus
prediculus O. ad pandem, de qua filio latet, reverentur
inde et quod d. v. p. A. s.]

Non partitur qui cum illo contrahit, quod non vixit
vixit, si machinata fuit in mortuam uxori.

Sea contrahere matrimonium, quam exsuff-
tante libi de facta matrimonio cognovit. Talem re-
spondemus, quod si adultera est in mortuam uxori
quid machinata, fidei fidem det, fore nos, quod in
funera hanc efficiatur, secundum canentes ac
confortio prohibetur, & hoc prohibito peccato
secunda.

Diu vivente uxori, etiam de eo figura quod non
confessum duxit uxori, prima mortua separari a secunda
cum aliis contrahere patet.

Ex literarum f. tuarum infinitus acceptum
a. Cap. 2. ed. tit. m. 2. compil. & p. 2. Compl. Lat. part.
vid. Statut. a. sent. dist. 38. quef. 2. art. 2. & cito in preced.
capitulo. c. alias Michaeli P. filio Michaeli. & lo antiqua
comp. de qua, &c.

quod T. uxorem suam in adulterio deprehensam, de tui antecelloribus ad sensu abiecit: quia postmodum acepit hanc monachalem: sed dictus T. antequam illa deceperat eam, & superducens: & plures suscepit filios ex eam: [i. & f.] Nam t. igitur resp. quod illos debes ab invicem separare. Idem vero vir. indicata ei de adulto: quoniam sicut aliam ducere poteris in uxorem.

[i. Ceterum quia superdicta misteria ducuntur, quia super securi-
tatem furi debet, scilicet discipulis Ap. confundandam.]

CAP. V.

Qui vivente uxore legitima cum secunda contrahit adultera, et
tempore mortis separabitur a secunda, si tam si longe tempore is
adulterio, & siue ex hisc scripto.

Idem e.

Cum d. habebit uxorem legitimam A. nomine I. la-
cor preficiunt, cum M. adulterium perpetrat. Cumque super hoc fuisse in ius vocatus, abjuravit adul-
terium, & postmodum iuramento contempnit vivente le-
gitima, cum a matrimonio contrahere, & ipsi duci co-
laborare presumpt: demum praedicta A. de preficiunt luce
falsa, membra ratus I. cum adulteria per decennium est
commotus, et quia decem filios procreavit. Tale ergo
estius consul. t. seponsum, ut separantur et omnino: &
excepienta penitentia, perpetua continencia indicatur:
prosternit, cum in dies suis ambo procerescit, & tam
in publico in adulterio, & perjuria ex certa scientia per-
dentes ecclesiam in gravi scandalo perturbaverint.
Non enim quod Leo Papa statuit, ut nullius ducat in ma-
trimoniis, quam adulterio polluit, & quod hic plus
preciosum fuit, quam si fides primita duxat fuisse
adulteria, ut defuncta legitima eam duceret in uxorem,
cum eadem etiam prima vivente quae matrimonio-
lier moche merebas adhuc res praefusit, & sacramen-
tum suum temere violare: quod utiq; coniubium
(ubi etiam nulli intercessit: & religio iuramenti) tam h.
Gregor. Pape, quam Tribulien. lyndus & defecatur
bonum, hoc modo conjunctum praceps publica po-
nititia & subiicit, ac perperò sine ultra (pe)conjugi per-
mitte. Nec aliquod eisdem I. & M. administratum ad-
fuerit, nihil maneat, quod non decennio cohabitare-
rum i. auctoritate, & decem filios fuisse percepit m., cum
multipliciter proposita ita fuisse magis eorum crimen ex-
aggerat: & diuturnitas temporis peccatum non minu-
st, sed augmentat. Sollicitudinis tamen usq; intererit,
ut uterque hec sua secundum quod eis suppetunt fa-
ciliates, necessaria subministret.

CAP. VI.

*E*ntra merita uxore contrahit cum ea, quam vivente uxore si-
e fuit deinceps cognovit, tenet matrimonium, dummodo in
vnam defuncta noster fuerit machinatus.

Innocentius III. Episcopo Spole-

tano.

Omnis factus a nobis, quod cum t. civis Spoletanus,
quandam M. mulierem duxisset legitimam in uxorem,
et recta, quidam meretricia duxit: [i. & f.] Verum
ex ipso effervent universi carnis ingressa, me-
mori, cui adhesera, desponfavit. Nos igitur inquisi-
tum ne raliter respondemus, quod nisi alter eorum in
matrimonio defunctus fuerit machinatus, vel ea vi-
vunt fidei & decreti de matrimonio contrahen-
do, legatum iudicem matrimonium supradictum, ex-
communicatio manus ab solutionis (si petent) juxta for-
man ecclie impensus.

a. Capit. b. superducit. c. In veteri comp. hec caput Ce-
nia. III. precedens: vers. Clem. III. trahitur. d. Cas. II. tit. in
I. & Vid. Bart. in I. Claudius. D. de his quibus ut indig-
nus primadebet in antiquis debet esse ut confit ex gl. verb. ad.
g. merito. h. Vid. H. h. inducentem variis Greg. austri.
I. f. f. k. publice. l. cohabitaravimus. m. suscepimus.
n. C. nullum in hunc. o. desiderio.

[i. Et cum ab ejus contubernio ad torum non posset legitimam
revocari, res in eum excommunicationis intentiam protulit.]

CAP. VII.

Si quis vivente prima secundam hinc rei infiam duxerit ux-
orem: mortua prima, licet remanet cum secunda, novo confusu-
mento.

Idem Meissian. capitulu.

Venient ad preficiunt nostram G. laicus humili-
infumatione monstrarunt, quod cum in civitate Lem-
ovicen. quandam sibi matrimonialiter copulasset, ab e-
recedes Meissian adventus ibi mulierem infiam quod-
alia habet uxorem, sibi solemiter copulavit: verum
cum eidem poenitentia fuisse injuncta, ut ad legitimam
rediret uxori, & ipse proper hoc in flum patram re-
diffit, uxorem suam inveniens carnis debita perfolivit.
ad Meissianam reddit ciuitatem, & supradicta M. tanquam
legitima cohabavit uxori: [i. & infra.] Licit autem
vivente uxore legitime preficiunt M. sibi copulare ne-
queritur in uxorem, quia tamen uxori defuncta, utpote
a lege ipsius folitus, in eadem M. de novo potuit matr-
rimonialiter conferire, dummodo non praeficeri fidem
adulteria, vel machinatus fuerit in mortem uxoris: man-
damus, quatenus si est ita, eidem G. ut supradicta M. ad-
fectu adharet conjugali, licentiam concedatis.

[i. Non auctem impotentiam sibi pro priori excessu pauciori
aegri humilitate & deitate, cohabitare videtur id. a nobis dicen-
tiam posulavimus.]

CAP. VIII.

Contrahebit: cum secunda vivente prima, quam tamen non cognovit,
nec ante contrarium nec post, mortua prima potest contrahere
cum secunda.

Gregorius IX. frater R.

I. quis uxore vivente fide data promisit allam se du-
cendum, vel cum ipsa de facto contraxit, si nec ante
nec post (legitima eius superflite) cognovit eandem:
quamvis utrique ipsorum pro eo, quod in hoc graviter
deliquerit, sit penitentia injungenda: non est tamen
matrimonium, quod cum ea contraxit, post uxoris obi-
tum dirimendum. Ceterum tolerari non debet si pri-
us, vel postea dum & vixerit uxori ipsius, illam adulte-
rio poluerit.

DE CONIVGIO & LEPRO-

FORUM.

TITVLVS VIII.

CAP. I.

Lepra superuenient non defecunt matrimonium, nec matrimo-
niis effectu: ido ut in modis maritali affectione conjuncti se tra-
dere debent, aut ad perpetuam continentiam vivendam induentur.

Alexander III. Cantuarien. Archiepiscopo.

Purpurei, ad nos, quod cum hi, qui leprosorum
num incurrit, de confitudine generali, a com-
munione hominum separantur, nec uxores viros,
nec viri uxores taliter agorantes sequuntur. Quoniam
igitur cum viri & uxori una, caro fint, non debebat
sine altero esse clutus: mandamus, quatenus, ut uxo-
res viros, & viri uxores, qui leprosorum incurrit,
sequantur, & eis conjugali affectione ministrant, solici-
tudinibus inducere non poterunt, eis arditi injungas, ut utraq;
altero vivente continentiam servet. Quod si manda-
tum tuum servare contemperit, vinculo excommuni-
cationis adstringas.

a. Capit. eod. tit. in 3. compil. b. viri. c. Vid. B. Thoin-
son. d. f. 32. q. 3. art. 3. d. Cas. II. tit. in 1. compil. & post Com-
p. Later. p. 37. 6. 2.

SSS 5

CAP. II.

*Coniuges propter legam separandi non sunt a conjugio, & contrahere possunt matrimonium; & invicem sibi reddere debitum re-
manant.*

Idem Bajen. a Episcopo.

Quoniam nemini licet (excepta causa fornicationis) uxorem dimittere: confat quod siue mulier lepra percussa fuerit, seu alia a gravi infirmitate detenta, non est a viro proprieta separanda, vel etiam dimittenda. Leprosi autem si continete nolunt, & aliquem que tibi nubere velint, invenerint, liberum est eis ad matrimonium convolare. Quod si virum siue uxorem leprosum fieri contigerit, & infirmus a sonno carnale debitum exigat, generali praecopo apostoli, quod exigitur, est folendum, cui praecepto nulla in hoc cau exceptio inventetur.

CAP. III.

*Oponit alia non compellere ad contrahendum ma-
trimonium cum leproso, leproso proibit superveniente.*

Vitanus III. Episcopo Florentino.

Litteras d. [1 & 7.] Qui postulati, utrum si post sponsalia de futuro legitima perfomas contra-
cta, antequam a viro mulier traducatur, alter eorum i-
git morbum incurat, alias ad consummandam copulam maritalem compelli debet: respondemus, quod
ad eam accipiendam cogi non debet, cum nondam inter-
os matrimonium fuerit confirmatum.

[1. Tu frater, debita benignitate suscipimus, quibus certioris
de finioritate fidei rus, & desiderante affectu, ad hancem & commo-
dum tuum abundantis proximam. Verum.]

DE CONIVGIO SERVO-

rum.

TITVLVS IX.

CAP. I.

*Servus contradicunt Domino matrimonio contrahere potest,
sed propter hoc non liberata a servitu Domino debetur.*

Hadianus Sanktburgensis. & Archiepiscopus.

Dignum est fr. [1 & infra.] Sanè juxta verbum apostoli, sicut in Christo Iesu, neque liber, neq; servus est à sacramentis ecclesie removendus, ita nec inter servos matrimonio debent ullatenus prohiberi. & si contradicentibus Dominis & invitis con-
tra facta fuerint, nulla ratione sunt proper hoc dissolven-
da. Debita tamen & confuta servitus non minus debent
principiis Domini exhiberi.

[1. Et a rationi transire non discordat, quod ea que dubitatu-
re si videntur Crispulum continere, ad Apst. sed. iudicium referen-
tur, ut inde Coristi fideles in diuisi certitudine se gaudient invenire, unde insipient magis fidei sucepti. Tua vero f. de ser-
vorum conjugi qua in vita & contradictionibus domini contranau-
ti quid fieri debet. Apostolatus in his, sicut bene matrimonium re-
quisivit super que tibi duximus respondentem.]

CAP. II.

*Separatur matrimonium, quando libet ignoranter cum ancilla
contraxerit, nisi postea hinc sciens illam cognovit.*

Alexander III. Proprio & Priori Ma-

xian.

Proposuit & nobis M. mulier, quod cum vir eius cum
ea diutius permanisset, notam ei servilis b' conditionis objectit, afferens eam esse ancillam, quam li-

beram esse credebat, cum eam duxi in uxorem. [1]
Mandamus, quatenus si confiterit, quod idem ignor-
tum mulierem postquam istam audiret de omnibus
aliter cognovit, ipsam monitione primita & conse-
las, ut eam sicut uxorem maritali affectu posse
tingat b, mulieri pecuniam, quam profecto ex ip-
sia concessit, restituat facias.

[1. Cum autem in prefatis v. f. a. & infra, hinc
traductarum negationis, mulier quia ex postu sententia
audientiam appellatur. Quia igitur tan in quod in
venit post aliquantulum moniam prefatis ex memori
fis, d. v. per h. f.]

CAP. III.

*Si confundendo est in loco, quod per nos condicione per-
tur, natu ex libero & ancilla libet est, & vellet non
contrahere.*

Urbanus III. Arimin. Episcop.

Icer d. [1 & infra.] Sanè luperces, quod ini-
potitum, an mulier possit diuorum postulatum
quod vir, cum quo sive conditionis ignorante
monasterii proponatur, cum exenti non impo-
tum sive, cuius conditionem secundumq; & in-
vincit, sequeretur tempore mortis pro monasterio
& jam elapsi decennio, nec patris, nec filii matricis
tus controverians passum confitetur afflere. Vnde
nobis ratione temporis, & favore liberus quip-
pere curia iudicandum.

[1. Ad ea super quibus nafras, tunc quatenus vir in
re arbitratur: quia tam ad magis certitudinem in
mistrum postulari fiduciamine requiri, non ad negligendam
officium nostri fine debet respondemus.]

CAP. IV.

*Si liber contrasti cum ancilla ignoranter, & ex postu
confundendo separatur matrimonium, & cum alia sententia per-*

Innocentius III. H. Episcop.

Ad nostram noveris f. & canticum perenne nulli
Presbyter Cardin. Apst. leg. X. multe in
liete quadam propter condicione separari possi-
doque; mandamus, quatenus si confundendo
gnoranter contrastat & cum ancilla, ita quod prius
in intellectu conditionem ipsius, nec factio, nec velo
serit in eandem, propter quod per Card. concederet
si fuerit conformatio separatus, contradicentes illi
ipsi concedas auctoritate apostolica facilius.

DE NATIS EX LIBERO
ventre.

TITVLVS X.

CAP. L

Natus ex libera vel libertate, libet illi.

Gregorius h.

Indecens esse credimus, ut progenies ex libera
libera filii ad levitatem retrobarant. Porro si
principiis, ut si deponentia nulla sine libe-
tate, qua documentis huiusmodi debent esse
ab eius molesta sine aliqua retinacione compre-
cendum: durum est enim, ut si aliis metu
tare tribuant, ab ecclesia, a qua tueri debet,
centur.

a. Baron. b. Ca. 2. ed. tit. in i. compil. & post Concil. La-
teran. p. 37. c. 3. c. aliquas. d. Ca. 3. ed. tit. in i. compil. &
post Concil. Later. p. 36. c. 6. e. Salzburgensis. f. Salzburgensis. al. Salz-
burgensis. f. Vid. Magist. & tri. Dicentes q. Juri. distinct. 36.
g. Ca. 2. ed. tit. in i. comp. h. Vox servos, deest m. omniibus an-
tagonis codicibus.

DE COGNATIONE & SPI-
RITALI.

TITVLVS XI.

CAP. I.

Filii duorum compariorum, per quorum neutrum de ventu est ad
unigenitatem, facte contrahent, nisi consuetudo repugnet: sepa-
rare natus si per eum alterum vel utrumque compariorum est
intendit, id est, cum ea, superres infra, eod.

Alexander III. Sacer. Archiep.

V Trum autem filii aut filiae ante vel post compa-
riatorem geniti possunt ad invicem copula-
torem, canonem secundum diverorum locorum con-
fundentes contraria inveniuntur. Et licet primus canon
cunctis statutis nos post comparatorem ad invicem
copulati prohibeat: alter tamen canon posterioris editus
nunquam videtur corriger: per quem statuitur, ut five
muscive post comparatorem geniti sunt, simul possint
cogniti, excepta illa persona duxit, per quam com-
punctionem venitur. Vnde nobis videtur, ut secundum
potestorem canonem debet observari: Nisi coniu-
tio ecclesie, que scandala generet, aliter se habere
potest.

CAP. II.

Iniquitates scierit vel ignoranter supervenientes inter conjuges,
conjugum non difficiat.

Idem eidem.

Sicut mulier scienter, vel ignoranter filium fu-
sum ex facio fonte suscepit, an propter hoc separa-
ti debeat? Confundit t. t. respondet. Quod quamvis ge-
neratice sit instituta, ut debent separari, quidam ta-
men manus sentientes, aliter statuerunt. Ideo nobis
videtur, quod five ex ignorantia, five ex malitia id fecer-
it, non sum ab invicem separandi, nec alter alteri de-
bet suabituib[us] separare, nisi ad contumaciam fervidam
pellit induci: quia si ex ignorantia est id factum est, eos
ignorantes excusat: si ex malitia, eius ha[bit]us fraus
boni debet patrocinari vel dolus.

CAP. III.

Filii duorum compariorum, per quorum neutrum de ventu est ad
unigenitatem, facti in vicem contrahent matrimonium: si tra-
munt post ipsius insitum impudentem & dirimenti talia matrimonium
foranda, et in casu infundit, nol, secundum intellectum magis com-
muni, angustam mentem capituli:

Idem Vigilius. Episcopo.

Sper eo a qua nobis tua fraternitas requiruit
de discoum compariorum filiis: Respondeamus, quod si
talis filii fuerint, per quorum alterum, vel utrumque pa-
ram ad comparatorem venerunt, eos conjungi mul-
tatione statim, & conjunctos Pontificis audiri-
tate son diligenter separare. Ceterum si per neutrum
coram ad comparatorem ventum fuerit, de his vo-
lentia confunditatem tam metropolitanus ecclesie vel
alium circumpolarum inquirere, & diligenter imi-
tan, ita quod si eisdem ecclesiis consuetudo habeat in
ter eos non sublineare conjugium fieri, nec factum firmi-
tate robur habere: tu simili modo in ecclesia tibi com-
pariorum huiusmodi fieri non permittas: & si
qualiter conjugios invenies, iusta exarandis ec-
clesiam confunditatem ipsos separare & ab invicem
non omittas. Verum si de confunditate habeatur,
ut in conjugia permittantur, in ecclesia tua diffini-
tare potest, ita quod nec contradicere, nec tuum vi-
tium praeferre adiendum: quia sic ut grave est antiquum
contradicendum circumadjacentium ecclesiarum super-

his contemnere, sic quoque gravius videtur, si propter e-
am huiusmodi conjugis tuum indulges ad sensum, cum
poterit lucis exemplum adiunxi.

CAP. IV.

Inter patrem baptizati & levantem prius ab eo cognitis,
contrahetur comparatorem officia ad matrimonium dirimendos.

Clemens III.

Martinus a Bertham duxit uxorem, Tebergam fili-
b[us] copulavit Lotharius, qui Bertha & Martini filium
de facio fonte suscepit. L. vero & B. sublati de medio,
M. cum T. præfato contraxit. Nos autem confundit t. t.
duximus respondendum, quod cum secundum verbum
Dominii vir & mulier efficiantur per connubium una ca-
ro, liquidum est Tebergam non posse matrimonialiter
copulari Martino, qui comparat eis fuerat, cum quo
nunquam videtur corriger: per quem statuitur, ut five
muscive post comparatorem geniti sunt, simul possint
cogniti, excepta illa persona duxit, per quam com-
punctionem venitur.

CAP. V.

Comparatorem per catechismum contracta impedire matrimonio
ad contrahendum, sed contractum non dirimunt.

Idem.

Contracto & matrimonio inter P. & A. uxorem fu-
cum, quidam confanguinei ejusdem A. contra matrimoniū
objecunt, quod eadem in primo sacrae fidei
pabulo filium quondam & concubinam ipsius P. tenet: [1 & infra] Verum, si confundat vera esse, qui dixi-
mus, non ideo tamen contractum matrimonium folve-
retur: quia rex viri contrahendo matrimonio impedimen-
tum adserit. Ideoque mandamus, quatenus præfato P.
auctoritate nostra injungas, ut memoratam A. fecit uxori
maritali affectione pertinet, & carnale debitum
ab ea licenter exigat & persolvat, sive ipsam ante matrimoniū
contractum cum P. five postea confiterit hoc e-
gisse: dum tamen, si in fraudem hoc fecerit causa matrimoniū
separandi, ponentiam pro presumptione acci-
piat, matrimonio in sua firmitate durante.

[1 Cum fuit primum in ecclesia Dei induitus, & propriis ho-
tu[m] presentes aduenient, dicunt ipsam debere a viri per tu[m]
judicium separari. Tua vero f. f[ac]ta acceptissima, causa non cognita
in carnales commercios interdixit, probabile etiam ipsi P. ne debi-
tum ab uxore requiratur.]

CAP. VI.

Inter patrem baptizati & levantem seu tenentem baptizatum,
contrahetur cognatus spirituali validu[m] ad impedendum, & dirimendu[m]
matrimonium post contractum.

Innocentius III. Episcopo & Archidiacomo

Lincen.

VEniens d[icitu]r ad Apostolicam fidem C. & Anglicus: [1
& 7] Mandamus, quatenus, si confundit H. mulie-
rem prædicti viri filium de facio fonte levatis antequam
e[st] desponsatio ad uxorem, vos inter eos divortium app-
roposito celebreis.

[1 Natione, nobis exposuit, quid circa eis in adolescentia
constitutus materi custodi adiesset, quam tamen quidam ali-
us ante cognoverat, de confite matris sue factum est, ut eadem
quidam puerus, quem de alia filia a ipse suscepit,
de facio fonte levaret, ad sufficienciam & infansiam utriusque de-
pendam. Deinde vero cum in eis amore vehementer excederet,
aliquis confito amicorum eam clanculo desponeret. Cum pro-
leto ex præterita non posset, & inscriptione a patre suo gra-
vissimas sustinere: quidam eam desponsando deliquerat revolutis in
annis, ipsa dimissis, causa oratione Hierophyman et profecta.
Verum cum idem rediens de parvis transmarinis, problem eam suscep-
tisse ab alio inveniatur, & solitus adberere: sed propter adulterium
quod commisit taliter videatur, ea omnia dimissa, adlonginquam

a Cap. 1. eo. tiz. in 2. comp. b Ca. 2. ed. tit. in 2. comp. Vid-
ciratos in c. proximo precedente. c al. quendam. d Ca. 1. ed.
tit. in 3. comp. concordat. Cont. Trid. f[ac]t. 24. de refor. matr. ca. 2.
1. comp. vid. Trid. Conc. m[od]o in citatu[m]. e separari.
f dimicata.

se transiit regionem: & ab Eborac. tandem venient civitatem, quendam ibidem cum terra: & deo decenti flos matrimonialiter compulxit, de qua problematis confusione est suscepisse. Ea proper f. u. per Apof. sed.

CAP. VII.

Ei filii diutorum compatrios, per quorum alterum deventum est ad compatriitatem matrimonium contrahans, separatur: & tempore contraire scirent impedimentum illud denuncare tenentur.

Idem Magistro S. Cano, Herforden.

Tu a nos duxit discreto confundens, an natus ante compatriitatem, filiam compatrii patris sui fli matrimonialiter copulare: & si b contraria, an debet separari: & an consilii talis matrimonii teneantur illud in publico accusare? Super quo respondemus, quod huiusmodi personae non possunt matrimonium contrahere: & si contraxerint, possunt ab invicem separari: & qui contractum scierint, debent ecclesie illud nunciare.

CAP. VIII.

Inter baptismatum & filium baptizatum, erit cognatio spiritualis, & dirimus matrimonium inter eum contrahendum. h. d.

Gregorius IX.

Ex literis & vestris acceptimus, quod cum Martha mulier coram officiali contrahens. Alanum petet in vicum, & te a fidatam ab eo accamaliter cogitat per testes idoneos probavisset, idem A. excepido propositum, quod eam habere non poterat in uxorem, pro eo quod ipsum pater mulieris eidem, qui factores exitit a baptizavit. Sed cum idem officialis exceptione huiusmodi non admisit definitivam tulerit sententiam contra ipsum, & idem ad sedem Apostolicam appellaverit: Mandamus, quatenus si est ita, eundem A. super hoc ab impositione mulieris absolvatis iphis, eidem mulieri perpetuum silentium imponentes.

DE COGNATIONE &
legali.

TITVLVS XII.

CAP. I.

Inter adoptatum & filium adoptantem non potest durante adoptione confidere matrimonium.

Nicolaus ad consulto Bulgarorum.

*S*iqua f per adoptionem mihhi foro esse corporis, quamdiu adoptio interme & ipsam, nuptia confidere non possunt.

DE EO. QVI COGNOVIT CON-
sanguineam uxoris sue, vel
spouse.

TITVLVS XIII.

CAP. I.

Affinitas supervenient post matrimonium contractum non salvit matrimonium, sed ex aliis debiti impedit, & cremen incestu inhabilitas quod matrimonium contrahendum.

Ex Concilio apud h. Meiam.

*S*i quis i cum filia sua fratre fornicatus fuerit, nec a matre debitu petere, nec filiam unquam.

a. Cap. 2. cod. lit. in 3. comp. Vid. Sol. & sent. dif. 42. q. 1. art. 3. b. contraxerint. c. Cat. De cogn. fratrib. l. 6. B. Thom. & sent. dif. 42. q. 1. art. 2. & Durandus ad. dif. q. 1. d. existimat, e. vid. Magistr. & sent. dif. 42. & ibi 13. Thom. q. 2. art. 1. & 3. & Durandum q. 1. f. C. 1. co. tit. in 1. comp. g. Vid. Conc. Trid. fol. 24. d. refut. &c. h. Med. ad. M. sentent. i. C. 1. cod. tit. in 1. compil. vid. Burch. l. 1. q. 2. i. 3. tit. de fornicatione, &c.

habere potest uxorem: nec filiastra, nec illa alia quae tempore alii se poterunt matrimonio copulata.

CAP. II.

Affinitas supervenient etiam prelicitum in defunctis filiis de futuro, sed non matrimonio: & inquit non potest.

Alexander III. P. Leon. Epiph.

Venient a nos praefentum later. [1] & quist. t. resp. quod si matrem posuit uxori & b. ipse nunquam canaverit adhuc, impedit ei potest. paulo major, quam pro adulterio peccata, vel parte ipsius, potest ex dispensatione, contra matrimonium contrahere. Ceterum si sponsus impedit, antequam matrem vel post, nunquam canaveri potest accipere in uxore.

[1] Nobis tue f. littera praeferatur, ex quatuor interpus dimis, quod quando in uxorem duxerit, quoniam quod non per mensum queam duxerat non cogitur, contra tem scis dicere, quod pater sibi duxerit non sibi haec mater erat, quam in episcopato jacentibus duxerit. Transfalto vero membra iam pater quoniam ab proprio regno, ex quo est matrimonium consummatus, quod faciat non tam super hoc loqueretur.]

CAP. III.

Non separatur matrimonium ad dictum nisi, si in istate inter conjugis praeficitur.

Idem.

*D*e illo, qui uxorem fratris antequam nubilio jungeretur se proposuit cognovisse. Ieronimus, quod nisi hoc publicum & notorium fuerit, a donis retribuis comprobatur, pridem nubium occasione illa ipsum impetrat non permittit.

Cedatus III.

Ramfissa a nobis tue littera deponit, quoniam eius propria delicit propriam, copula carnali cognovit, possum alien accipiens inuixit, cum privigen publique quam canis ad vomitum rediens, illam item amittere non expavit. Quia vero super his coniunctis insisteri, praefenti pagina respondeamus, quod legem incolantibus, & necessari submittant, non exigunt eam, quoniam vixit, nisi ab ea fuit requireta.

Idem.

Non separatur matrimonium ad confusione conjugis, sed cum affluatam praeficitur, etiam si ruror vicina capitur, est causa multorum allegoribus & metabus.

Idem.

*S*uper e. eo, quod potuisse, utrum coniugis & sante contractum matrimonium axiis per sanguineam carnali commissione cognatur, etiam si facient uterque, & aliquis pars vicina de celere fratre dicatur, sit ab uxore sua iudicio ecclesie remissus. Tunc frater respondens f. quod proper posse est, juxta moderatum cui arbitrio possemissus ipsi possummodum si supereruerit, perpetuo fice ipsi permanebit.

CAP. V.

Non separatur matrimonium ad confusione conjugis, sed cum affluatam praeficitur, etiam si ruror vicina capitur, est causa multorum allegoribus & metabus.

Idem.

*S*ane contractum matrimonium axiis per sanguineam carnali commissione cognatur, etiam si facient uterque, & aliquis pars vicina de celere fratre dicatur, sit ab uxore sua iudicio ecclesie remissus. Tunc frater respondens f. quod proper posse est, juxta moderatum cui arbitrio possemissus ipsi possummodum si supereruerit, perpetuo fice ipsi permanebit.

a. Cap. 3. ed. iii. m. compil. & p. 1. c. b. al. f. 1. c. C. 2. ed. iii. m. compil. & p. 1. d. L. 1. ed. iii. m. compil. & p. 1. e. C. 2. ed. iii. m. compil. & p. 1. f. refut. b. C. 1. co. tit. in 1. comp. g. Vid. Conc. Trid. fol. 24. d. refut. &c. h. Med. ad. M. sentent. i. C. 1. cod. tit. in 1. compil. vid. Burch. l. 1. q. 2. i. 3. tit. de fornicatione, &c.

inclusus faciliter profirent, si suo iudicio crederent per jurisdictionem ecclie concordantem. Rumor autem vicinia non adeo est iudicandus validus, quod nisi rationabiles & fide dignaz probationes accedant, possit bene contrarium matrimonium irritari. b

CAP. VI.

Affinitas super venientem non difficitur sponsalia de presenti.
Innocentius III. propositio Magdeburgensis.

Dilectionem euan: [i & j.] Sanè ex parte tua sicut propositum, quod quidam cum muliere quam legitime per verba de prelenti contraxit, quam postmodum e se incognitam, cuiusdam consanguineam sibi in quantum potuit remittere. Ille vero cum ipsa, locis invia matrimoniū foliemū celebravit: sed mulier quam cito fuit redita libertate, aufugitatio, & se priori & viro pro tam turpi facinore gravis est penitentia, & mulier proper publicam d honestatem ei monstra follicitè, ut nec primus repeat, cuius consanguineam eam licet invitare cognovit: nec redat sibi secundum, cuion potest propter & reatum adulterii committeri: sed in continencia maneat, donec prius fuerit in universitate canismissus resilius. Quod si forsan ad modum nequicarer, vir prior cogatur redire ad ipsam, & multalem affectione tractare: cum adulterium ei non possit obire, qui eam adulterandam tradidit, praferat animam. Nam & si secundum * Evangelicum veritatem non nisi propter conversionis fcaulam, aut vir uxori aut uxori possit dimittere virum: non tamen semper proprius causam eadem, vel uxori virum, vel vir dimittere potest uxori, cum possit exceptione, vel replicatione legitima impediti. Sed nec affinitas, qui potest contractum legitime & matrimonium inter vires uxorem inique contrahit, ei debet officere, quod hujusmodi iniquitatis particeps non existit b, cum si aut non debet fine sua culpa privari: quanquam a eisdem praeceptore nostro dicatur in simili causa sufficiendum, utrum induxit vel adulterium manifestum fuerit, alius afferentibus inter gradum proximum & remotum esse potius distinguendum.

CAP. VII.

Corda carnalis habita cum puella septem annorum, derimus quoniam posse contractum cum consanguineo, b.d. secundum sententiam.

Idem Bisanzianus. Archiepiscopus.

Patentiam i tue: [i & j.] Divortii sententiam approbamus, quam in eum canonice promulgatis, quidam sola potesta presumpti, cuius causa solum a hunc scriptem contractu sponsalibus extraordinarie illibale noscitur poluisse.

[i] Super tribus capitulis fed. Apell. consilient, ad cuius contractum in causa dubia à eisdem fideliibus reseruandum, scriptus regendus. In primo.]

CAP. VIII.

Affinitas consanguineus ex espula illicita, rampis sponsalia praecedens, & prius facta contracta matrimonium.

2. Tribus in aliisque Cod. b Eald. in L.1.C. de prob. & l. regnum. C. ed. 11. c C. 1. ed. 11. in 3. comp. d Vid. conc. T. 1. ff. 4-4. reform. matr. ca. 3. e praefer. * Matth. 19. Marc. 10. f Vid. conc. T. 1. ff. 4-4. da fac. matr. in prima. f. 2. g legittimum. h existat. i Ca. 2. col. tit. in 3. comp. 4. f. 4. q. an. art. 2. verbi. quod si objectas.

Idem Episcopo Geronden. a

Existens b fraternitatis tux accepimus, quod G. lat. eatum matrem puella, quam intra menses annos deponeraverat in uxorem, carnaliter sp̄e cognovit & post carnali commixtione puellam tradidit adutam: [i & j.] Nos autem eidem viro penitentiam injungi fecimus pro peccato: confut. respondentis, quod eis ab invicem separatis, mulier alteri viro non nubat, si postquam novi viri & mater mulieris nunquam debent a alias nupias convolare, sed semper continentiam servare tenentur, & enormi defitum, quod pro nefanda libidine contraxerunt, perfiditer si circa personas hujusmodi de lapso carnis minime timeatur.

[i] Unde ipsius viri anima proderi humiliiter postulat, ut urum mucus ad secundas nuptias ex vivente livore convolare, cum beo fatus publicus & retinor habeatur.]

CAP. IX.

Idem quoad titulum dicti quod dece supra prox.

Idem Archiepiscopo Magdeburgensis.

Vniens & ad Apostolicam fedem e laicus nobis propositum, quod cum tempore infantie sui quandam puellam se ducherum juraverit in uxorem, quam circò ad legitimam perveniret atatem: pater puellæ confederatio hujusmodi fideijsorum obligatione hincinde firmata, eum in propria domum recepit, & nutritiv insimil cum puella: deinde ex conversatione diuturna forori puellæ carnaliter se conjunxit: tandem amicorum lusorum devictus infantia, quam juraverat in uxorem accepti: & nuptias celebratis, quando se illi opportunitas ingrebat, cognovebat utramque. Verum licet in presentia tua super hoc fuerit accusatus, convinci tam non ponit, nec suum voluit confiteri delitum: nunc autem reveritas ad cor, penitentes de communis, salutis sui consilium requiritur impendi. Cum igitur non tantum à malo, sed ab omni specie mali precipiat Apostolus d abficiere mandamus, quatenus prædictio E. pro hujusmodi enormitatis excessu inuncta penitentia competenti, consulas et monens illum salubriter, & inducens, ut de cetero abstineat ab utraque.

CAP. X.

Affinitas supervenientia non difficitur matrimonium.

Idem Archiepiscopo Strigoniensis.

Tva fraternitatis & devotio postulavit, utrum is, qui cum forore legitima conjugis fornicatur, cum uxori potest postmodum commorari, & exigere debitum, & solvere requitis. Nos igitur respondemus, quod uxori & in continencia maneat, donec vir viam universitatis ingressus fuerit, diligentius est monenda. Quod si forte communioni parere cœculis talis fuerit, ut de lapso timeatur ipsis, vir ejus poterit & debet cum Dei timore debitum ei solvere conjugale, cum affinitas post matrimonium inique contrafacta, illi nocere non debet, quod iniquitatis particeps non existit.

CAP. XI.

Summatum est supra capitulo proximo.

Gregorius IX. Episcopo Pilita.

Iordana g mulieris petitio continebant, quod I. laicus cum ipsa, qua nondum decimum annus fix annum compleverat, per verba de futuro contraxit, & ea a. Gerundinen. al. Fertindinen. al. Graden. b C. 3. ed. tit. in 3. comp. vide Tabernensem in sime, verbo sponsalia, 5. 9. in quoero modo. c C. 4. ed. tit. in 3. comp. vide Cravarr. 4. dev. p. 1. v. 3. non longi à principio. d T. Thess. e C. 3. tit. de consangu. & af. s. 3. in 3. comp. f Pilavensis. g Vide quos isti vix in ea. à mo. bu. & e. s. 3. supr. de defonsim pub.

inter quidem anni spaciū carnaliter cognita, matrem ipsius sibi matrimonialiter copulare, & ad damnatae commixtione amplexus procedere non expavit: & infra. Quare praeterea supplicavit, ut cum carnis stimulis refilere nequeat, sibi (ne iure suo fine sua propria culpa fraudetur,) provideret salubriter dignam. Ea propter mandamus, quatenus (si res ita le habet) utrumque iforum ad ovendam perpetuam continentiam a tenere moncas & inducas: & si ad eam indui nequivent, memoriam. (injuncta ei primitus pro commissio incestu punitientia competenti) ut eidem cohabitare, & conjugale debitum reddat exactus, ecclesiastica cenitura compellias.

DE CONSANGVINITATE ET AFFINITATE.

TITVLVS XIV.

CAP. I.

Separatur matrimonium contractum inter affines primi generis & quarti gradus.

Alexander III. Cessi Abbat.

Excleris & tuis accepimus, quod cum quidam se cognovisset: [1 & f.] Tandem cum vir paratus esset eam in consuepta ecclie subbarare, surrexerunt duo proponentes, quod iste qui eam subbarare volebat, priorem virum quartu confanguitatis attingit, unum autem ita se audiuerit, alius noluit id juramento firmare: [2 & f.] Nunc queſio prima revisit, & juraverunt duο coram Archipiscopo & Plumbaro, quod primus vir fuit superflui quanto confanguitatis gradu conjunctus. Quocirca mandamus, quatenus utramque partem ante tuam præsentiam convokes, & facias testes eorum te jurare: [3 & f.] Inquisitio vero diligenter rebita, si per testes circumstefas omni exceptione maiores invenieris, quod primus vir superflui quanto gradu confanguitaris attingit, & non differas diuorciuſ lentiā promulgare: quod enim (ut canonice dicunt) abhinc dñm ēt confangueles & uxoris, ut proprii. Cererū tuam prudenter volumus non latere, quod non sunt causa matrimonii tractandas per quoslibet, sed per judices discretos, qui potestatē habeant iudicandi, & statuta canonum non ignorent.

[1 Et cohabitaret cum ea per annum, & modiculum sursum sualiter traxit in eam, proponens, quod illam in potestate sua possemus quas formariam cognovisset: unus vir & mulier quisi iuramento firmaverint, quod ab anno altero & plus in alterius eisdem conferent etiam ita, & de cetero sicut vir & mulier habent insimul. Cum autem nec jurarent, nec fidem procuraverint, hanc exigit eam probat̄ subbarari, quod.]

[2 Et ob hoc licet illi præfata amulceum subbarare diffidet, minime tamē ab eis cohabitatione discessit. Processu vero tempore aut instantiam modiculum prefaciā vir publice matrimonium celebravit, & postmodum fecit per annum cum uxore per manifesti.]

[3 Ad hanc injuriam a quibus & in quibus & quando didicisti, quod refanneris. Si vero post metam questionem didicisti, non est ad eorum dicta iam dictum matrimonii deflendum, semper nos si ab accusacionib⁹ matrimonii didicisti.]

CAP. II.

Affinitas superventis, de qua saltem constat per famam, sicut & pronostica de futuro.

Vrbanus III. Burdigalen. Archipiscopo.

a. Cessi Al. Cessi. b. C. evd. tit. in s. comp. & post conc. Post sub Alex. III. p. 6. c. 32. c. Plomada. d. contingit. e. In 7. Codicibus manuscr. ita: à confanguntis uxori & propria.

Super eo, quod juvenem adserit postea nobis ipsius cum repetit: & ille excipit dicens, te non habeo, eam ducere, pro eo quod postquam postea nihil eandem, carnaliter propinquam ipsius cognovit: huius t. respondit quod si manifestum si juvemus cognovimus propinquam predicte pueras, vel si non et manifesto fama tamen loci hoc habet, cum efficit loca razzamdo de futuō, idem ab ejus imprecisione debet aliud.

CAP. III.

Si dispensatus cum aliquo, ut possit contrahere in eis plausibili prohibito, requiri quid ultra, contrahendum est. Sicut & si stipiti, praetrum si loca habet confundit.

Celestinus III.

Vobis & dilectio: & infra. Quodvis enim in ipso modo gradu dicit, possit ei, qui ex altera parte per eum descendente ab eodem stipite, secundo vel tertio quoque dicit, matrimonialiter copulati, proprio indebet Apostoli sedis legati, quia permisum est homini terre illius in sexto gradu coniungi: Quod nunc pueri secundum et regulam, qui dicitur: Quod pueri distat & stipite, & a quolibet, per alia lineariter ab eodem: cum ramen deconfutantur, eis quod talis casus emerget, incola propter proximum suum coniugios separant & impedit coniugationes. Nos itaque respondemus, quod intelligenda est intelligenda, quod inquit coniugationes illi stipite sexto gradu. Si vero alter sexto vel septimo dicitur a stipite, alter autem secundo vel tertio, in jungi non debent: unde in hac parte confunduntur multitudini & obliterantur coniugationes, quam aliud in dissensione & scandalo populi dissimili, quadam adhibita novitate.

CAP. IV.

Infidelites conjuncti in gradu prædicto ex causis in affirmato non separantur.

Innocentius III. Archipiscopo & aquila

Terni.

D E infidelibus ad fidem conversa, unum in unitate, circa gradus confanguntatis a canone determinanti, stipiti fuerint, separantur debeat post baptismum ful. t. duximus respondendum, quod intermissione contractio, non est post baptismum vacuum separatio, cum a iudeis Dominus requisitus, si licet non sit quacunq; causa dimittitur, ipsi respondit: Quoniam tuus coniugio, homo non separat, per hoc ianuas eis matrimonium inter eos.

CAP. V.

Coniugantes mariti cum confanguntis non licet separari, hoc primo. In gradibus prædictis non posse matrimonium, etiam si hoc habeat confundit, non faciat.

Idem Rufus. t. Archipisc.

Q uod & super his: [1 & f.] Super cognatos, quod cum duabus cognatis, & vinculis & neponi cum eis duximus respondendum, quod licet copias coniugales.

a. C. evd. tit. m. 2. com. b. C. evd. tit. in s. comp. & post conc. c. quod decrevit Council Lat. sub Iustin. III. quod refertur. c. canon debet. Ad eam quadruplicem in tracto. d. C. evd. tit. m. 2. comp. & post conc. e. C. evd. tit. m. 2. comp. & post conc. f. C. evd. tit. m. 2. comp. & post conc. g. C. evd. tit. m. 2. comp. & post conc. h. a. matrimonialis tenui ibi. g. duximus respondendum, quod licet copias coniugales.

per virgines affines uxoris, & ceteris quinque uxoris
vix virgines: inter confusione & unum uxoris & vi-
ri, ex eundem, filicet viri & uxoris coniugio, nulla
prolifici affinis est contrafacta, propter quam inter eos ma-
trimonium debet impediti. Ne autem & intra gradus
probabilior matrimonium contrahatur debet publice in-
libere, & presumptores ecclesiasticae distinctione punire,
non obstante consuetudine, que dicens est potius cor-
ruptionis.

I. Articulus qui tibi aliquam dubitationem inducere, ne-
frumentum confusione respondendum, & ad ea exequenda que offici-
um expulsus fuisse ap. se precures auxiliarios invocare, solere
videtur nam digni in Domino laudabiles commendamus, & pa-
ciendum non solum animo respondemus. Significatis signa-
tis quod in deo, sua patre & filiis, & matrem & filiam, du-
abus duas ergas, excoeculas & nepos duas sorores ducas
magis, & matrem & uero filium baptizares puerum alienum
quam praeceps tua dicit, infra veritatem & septimum gradum
confusione se contingentes ad iuvandum matrimonium contra-
me, ut filii loco de antiqua confusione afferentes.

CAP. VI.

Nec natus dispensatio obtinet a Papa super matrimonio inter
confusione contractu, nisi causa falsa sit expressa, nisi posita com-
muni informis. b. d. scinduntur verum & communem intel-
ligentiam.

Idem.

Quia & circa: & infra. Poterit de nobis viro N. pro
causa dispensatione, indulgentia facilius remanebit
cum ei, que ipsum quintum consanguinitatis gradum
vagis, à fed. Apoll. obtinenda, falsa non causa fuerat al-
legata, proles videlicet. Cum tamen ante dispensatio-
nem obtinens unica filia, quam habebat, viam fuerit uni-
versa carnis ingressa, prout tua consultatio continebat;
diffimile poterit, ut remaneant in copula sic contracta;
cum ex separatione (sic aduersa) grave videas scandi-
dam immixtum.

CAP. VII.

Tale, qui de confusione dispensari, compensationem debet a
Papa, vel germano insiper.

Idem.

Tunc & dicit fraternalis consilium, utrum illo-
rum officia telemontium ad matrimonium diri-
mendum, qui confusinitatis gradibus ab avunculo &
nepte, videlicet fratri filio, vel sorori in conceptu com-
paratur? Nosq[ue] inquis t.r. quid cum conjugium
unum favoris obtineat, resiles, qui ad divorcium cele-
bandum produnt consanguinitatis gradus computant, à
hinc debent incipere, id est, à parentibus vel germanis;
deinde per ordinem distinguere gradus, nominibus pro-
pria vel cognomina indicis designando perfossi-
pationem cum sapientia telemontum peribente audire,
quod quia non est validum, non est in articulo hujus
minimam laxanda facultas: quum qua ratione com-
punctionem incipient a secundo, eadem ab ulterioribus
habent.

CAP. VIII.

In secundo & tertio affinitati generi solitus probabilitis, qua-
mum non matrimonio contractando. Similiter solitus probabi-
litis si filius secunda ex fratre nuptias, que simus non poterit
concedere cum separatione priore vero. Et probabilitis conjuga uel
affinitatis, ex confusione & affinitate gradum minimo ex-

tenditur. b. d. sive textus qui quotidie allegatur, & est singularis in
materia sua.

Idem in Concilio generali.

Non & debet reprehensibile judicari, si secundum
varietatem temporum, flatuta quandoque varientur
humanæ, praferimus cum urgens necessitas, vel evidens
utilitas id expoferit: quoniam ipse Deus ex his, quæ in veteri
Testamento flatuerat, nonnulla mutavit in novo. Cum
ergo prohibitions de coniugio in secundo & tertio affi-
nitatis genere minimè contrahendo, & de sobole suscep-
ta ex secundis nuptiis, cognitioni viri non copulanda prioris,
& difficultatem frequenter inducant & aliquando per
peculiarum partium animarum, cum cellulante prohibitione,
cesset effectus: constitutions super hoc editas, facri ad
probatione concilii revocantes, præcipient constitutione
decernimus b, ut sic contrahentes de cetero libere copu-
lentur. Prohibitus & quoque copula conjugalis quartum
confusinitatis & affinitatis gradum de cetero non
excedat: quoniam in ulterioribus gradibus jam non pot-
est abque gravi dispendo hujusmodi prohibito genera-
liter observari. Quatenus vero numerus bene
congruit prohibitions conjugii corporalis, de quo dicit Apo-
stolus, quod vir non habet potestatem sui corporis, sed
mulier: neque mulier habet potestatem sui corporis, sed
vir: quia quatuor sunt humores in corpore, qui consistant
ex quatuor & elementis. Cum ergo jam ultraque ad
quatum gradum prohibito conjugalis copula sit refiri-
ta: eas ita volumus esse perpetuam, non obstantibus
constitutionibus super hoc dudum editis, vel ab aliis, vel
a nobis: ut si quis contra prohibitions hujusmodi pre-
sumptioe copulari nulla longinquitate defendatur anno-
nacem: ut si volumus temporum non minuit peccatum,
sed auger: tantoque sunt graviora crimina, quanto diutius
infeliciam animam destinat alligam.

CAP. IX.

Distantia à scripto quarto gradu vel cisteriore, cura distante quin-
to, ulteriori contrarie potest. b. d. cum gloria.

Gregorius IX.

Vir, qui à scripto & quarto gradu, & mulier, qui ex a-
lio latere distat quinto, secundum regulam adprobata-
tam, quæ dicitur: Quoto gradu remotior differt f' à scri-
pito, & à quolibet per aliam lineam defendentem ex co-
dem: licet possunt matrimonialiter copulati.

DE FRIGIDIS & ET MALEFICATIS, ET IM-
POTENTIA COEUNDI.

TITULUS X.

CAP. I.

Si marito provocante ad divorcium, & se impotestem afferente,
mulier non stem fatetur, ferata plenaria canonica matrimonium
individuè dissimilitur: sed si despatio ecclesia, primum matrimonium
reparatur: si vero muliere agens vir offratur se potestem, nisi
per effectum corporis, vel alio industrato modo concubatur, mulier
non audetur: sed si vir hoc idem confessus vel convincatur, mar-
rimonio separatur, & mulieri contrabenda licentia datur. b. d. fe-
cundum hysit.

A Ceepisti b mulierem, & per aliquod tempus
habuisti, per mensum, aut per tres, aut per an-

a. Vide Cœ. Tract. 24. de reform. matr. can. 6. b. Quan-
tum de contractatione vel non ultra gradus probabilioris attrinet, quem
autem detinat. c. Vide art. 11. in 4. comp. & quatenus a
gradu de rebus de auditu, vide Cravettum de antiquis, part. 1.
c. Vide res ipsa de fama, man. 3. & 4. cum multu seq. addit. text.
d. Autem quodam. Sup. de 107.

e. Ca 3. ed. 11. in 4. comp. b decreverimus. c Vide B.
Theor. 4. sent. deff. 4. q. 1. art. 4. d In consilio aliquo veni-
ficiis, quod conflat ex quatuor elementis. e Vide citatis in ca-
pita precedenti. f. diflat. g. De materia lignea tunc a. sent. dif. 3. 4.
ulii deff. & B. Th. q. 1. h. C. ed. 11. in 4. comp. vide Durandum &
sent. dif. 3. q. 2. & plenius ibi Sent. q. 1. art. 2.

num: & nunc primum dixisti te esse frigide nature, ita ut non potuisses coire cum illa, nec cum aliqua alia: si illa, que uxor tua esse debuit, eadem affirmat quae tu dicas, & probari potest per verum indicium, ita est ut dicitis, separari poteris, ea tamen ratione, ut si tu poss aliam acceperis, reus perjurii a diuidicetis & iterum post pergam possentiam priora connubia reparare debabis. Illa autem b: si prior post annūm, aut dimidium ad Episcopum, aut ejus misum proclamaverit, dicens, quod non cognoviles eam, tu autem contrarium affirmas, tibi credendum est, eo quod capaces mulieris: quia si proclamare voluit, cur tamdiu tacuit? citio enim & in parvo tempore fecire potuit, si fecum coire potuisses. Si autem statim in ipsa novitate post menēm, aut duos, ad Episcopum, aut ejus misum proclamaverit, dicens, Volo esse mater, volo filios procreare, & ideo maritum acceperit: sed vir, quem accepit, frigida natura est, & non potest illa facere propter quod illum accepit: si probari potest per reatum iudicium, separari poteris, & illa si vult, nubat in Domino.

CAP. II.

Impotens ad copulam, est impotens ad contrahendendum matrimonium, & vice versa.

Alexander III. Ambition. c

Episcopo.

Vod d: sedem: [1 & 7.] Sicut puer, qui non potest reddere debitum, non etiā spousum conjugio: sic qui impotentes sunt, minime apti ad contrahenda matrimonia reputantur.

[1] Apostolicum consulisti super huius quae soli dubia existantur, gratiam gerimus & acceptum, & tua exinde f: non parum commendanda videatur. Ea tua sequentia parte nobis est intimatum, quod quedam mulier sui episcopatus cudiām viro nuptiis, afferens quod ab utriusq: inguis ruptarā gentilis ejus absenta sufficit, nec diu ab eo cognita fuisset, qui utq: salutis leprosus se pastet & sua domum redditus infirmorum. Mulier vero ad dominum patris revera f: securi juvene, alii viro nubere defederat, & conjugali affectu conjuges. Unde licet Roman. eccl: non conseruerit proper talium infirmitatem, vel propter alia malitia legumque conjugios drudare, si ramen confundendo generali Gallicana eccl: habet, ut huiusmodi matrimoniorum disfervatur: nos patienter toleramus, si secundum eandem coniuncturas eidem mordet, casu vulneri rubendi in Domino concessis facultas.

CAP. III.

Naturale impedimentum ad coitum, inseparabile arte medicorum, matrimonium impedit.

Idem.

Ex literis eius accepimus, quod quidam sedecim annorum, quandam annorum tredecim duxit uxorem: qui cum debito reddere non posset, mulier tam gravem instrumentum contraxit, ut omnino viro sit facta inunilis, & instrumentum ejus impeditum, ita quod vir ei commisericordia non potest. Respondemusigitur, quod si vitium illud mulier a natura contraxit, nec ope medicorum poterit adjuvari, viro aliam accipendi liberam tribuas facultatem.

CAP. IV.

Contrahens scient cum impotensi ad copulam, ab ea non separatur.

Lucius III.

Consultationi f: tur, qua nos consulimus, utrum feminina clausa impotentes commisceri maribus,

a iudicari, b in aliquo manuē post annum & dimidium, quam lectioem videtur agnoscere glossis verbis, tacuit, c Ambion. d C:ed. tit. m: comp. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 50. s. 28. vide Sylvestrinum in summa, vide matrimon. q. 16. c C:ed. tit. m: comp. vide Th. & sent. diffl. 3. q. 1. art. 2. f C:ed. tit. m: comp.

matrimonium possit ostendere: & si contineat debeat a rebus? Taliiter respondemus, quod si incredibile videatur, quod aliquis cum uibis continet matrimonium: Romana, tamen eccl: conditio consummatisibus dicata, ut quia tanguntur uires hominis non possint, habeantur fortes.

CAP. V.

Sed si impotencia cordata confusa, statim matrimonium ostendit: alias cohabitantes conjugi per triennium, & si in una manu propinquorum uidentur, quod delatus est quoniam pulchra, & non potuerunt conjugi, statim separari, non uiter summatur.

Celestinus III.

Adiudicalem b: & infra. Respondemus quantum prius indulgentiam fit naturaliter frigido ad expressum copule nuptialis: [1 & 7.] Nos vero in pauca consultatione sentimus, ut a tempore celebri nuptiis si frigiditas prius probata non potest, cohabitare vel in coniunctum: quo claspio, si nec tunc cohabitare vel in coniunctum & decretem Gregorii mulier per iurum viro probare poterit, quod cum ea est cori apud, accipiat alium: si autem ille aliam accipiat, uenit. Quod si ambo conuentant finit illi viro, si non, si non ut uxorem, falsum habeat, in foro, si ambo hinc quinque le invicem cogoverint uno uerbo cum septima manus propinquorum, vel viro nuptiis fama si (propinquis defunctis) talis factio nuptialis uterque jurejurando dicat, quod noncum perfruuntur nuptiis una caro effecti fuissent: & nos uero quod mulier valeat secundas nuptias coheredem, si ille aliam duxerit, tunc hi quipucent, iurij teneantur, & peracta penitentia cognoscatur, ab initia priora redire.

[1] In qua si deficerint separari.

CAP. VI.

Treptor articulationem mulier, si appetit, quid pro dilucrualium alijs, pericolo corporalibus redditus in iure matrimonio: redditus, statim si possit separari, si possit separari si uite deceperat.

Innocentius III. Attestatione.

F: Ratemittas tuus literas & receptionem, confirmes quod O. mulier cuidam viro multum inuictus nuptiis, cum quo per multos annos mocta, non possit carnaliter ab ipso cognoscere. Liceat autem per alterius presbyterum tuum super hoc fuisse edocere, ut non uolens habere certitudinem pleniori, quid non tristis fuerit evocati, diffidet illis imaginis, & sensu animarum, ut mulier ipsi ipsam plenius inveniatur & perquiratur diligenter, utrum idonea esse velles amplius, quia tandem in fide sua vobis visceris confitante, quod eadem nunquam poterat esse ueritatem conjux, tanquam cui naturale decet intermissione, unde inter ipsam & vitam divitum celebit, nescire inducens, ut ad religionem aliquam veniret, perpetua continentiam feruera: & vixit in uerbi tribuisti, ut uxorem duxerit, quia poterat impiebat. Conigit autem potest, quod mulier multo uerba, qui seru huiusmodi referat, & abjecta contumaciam, quam promisit, G. latori pretermis, fugientem. Quamvis igitur semipende nobis expeditius modo dicta mulier se promiscere contumaciam dicitur, utrum videlicet simplici verbo, an vero sciretur.

a Declar. b C:ed. tit. m: comp. & Gregorius. Ioan. Ravennatis Episcopum, ut reformari Pauli I. doct. a. 4. p. 5. c. 17. & Pamorm. lib. 6. c. 4. fr. 1. 15. d E. m. ad. 10. imp. secundum an. 3. comp. vid. B. Th. & sent. diffl. 3. q. 1. art. 2. f C:ed. tit. m: comp.

dimicere ad religionem transierit, ut promisit, an contra promissionem suam in domo remaneret, & qualiter fuisse illas fecerit referari, utrum videlicet artificio mediet, in obcluviorum, fealio quilibet modo: nostamen perfidaciter attendentes, quod impedimentum illud non est perpetuum, quod praez divinum miraculum per operam humanae abusus corporali periculi potuit removere: sententiarii divorti per errorum licet probabilem omnibus esse prolatam cum patet ex post facto, quod ipsi cognoscibilius erat illi, cuius finiti commiscerent: & idcirco inter ipsam & primum virum dicimus matrimonium existat: quare inter eam & prefatum Guill. matrimonium non esse confessus, eosque praecipimus ab invicem separari. Is si prædicta mulier ad religionem transiit (separari & promisere) prius vir, qui non conseruandem, cum e ceteraneat, cum ea postmodum tertiae auctoritate contraxit: aliquin ea dimisit, debet illam redire, cum qua primo contraxit, nisi se voto tulerit illa confirmantem ad confirmationem observandam, ut intelligatur per hoc eum præfato Guill. fornicata fuisse, ut illi le fornicare modo alii viro miserentur, ut prius non intertuta formationis, ejusvelel confertim declinare: nam tantum simplici verbo se promisit continentiam separari, & postea in conspectu ecclesiæ nuptiis stementia Guill. quatuor articolis sita dubitabilis est, premit non debet, quod fornicaretur cum illo, fed etiam indebet cum illo aliquatenus remanere. Per hoc autem quodlibet ilam novitatis esse solutam, qua quantitur, utrum ea, que adeo acta est, ut nulli possit mulieri commisceri, nisi per incisionem, aut alio fibi modo a violentia inferatur, non solitudine levius, sed honestus gravis, ut ex ea mortis periculum timetur, ad matrimonium contrahendum debet idonea perhiber. similitula, quod viro cui nuplerat, adeo acta est, ut nunquam ad eum relet deforari: si ab eo per iudicium ecclesiæ separata, & subit alteri, cui acta non sit, & per frequentem usus fecunda, redditus etiam apta primo: utrum ad eum redire debeat, cum quo prius fœdus inierit. singulare. De talibus autem non est facile judicandum: cum male judicium pendaat ex futuro.

CAP. VII.

Sicut dicit virum, cui cohabitavit per triennium, non habere prius coactum, & hoc iuramentum cum septima manus propinquorum, matrimonium separari. h. d. inkavendo verbis.

Honorius III. ¶ Littera vestre nobis transmisisti continebat, quod cum causa matrimonii que inter M. Mulierem & A. ipsius virum vertitur, vobis sufficit ab i. Papa prædecessor tuus commissus: dicta M. proposita sunt, quod cum octo annis clausa dico. Asulisti matrimonialiter copulata, & inde du cohabitantes eidem, adhuc integra permanebat, et quod prædictus vir eius non habebat potentiam coacti: quare petebat divortium celebrari. prædictus vir A. fatebatur, quod illam nuncquam cognoverat: quoniam se habere potentiam cognoscendi alias adferre.

Au. Vos vero, ne id confundenter in fraudem, à matrone bona opinione, fide dignis, ac expertis in opere nuptiali, dictam fecisti infici mulierem: quia perhibueris, quod matrimonium ipsam adhuc virginem permanere, vide etiam sententiam fons, ut legatur de eo qui per malitia fœderis tribus impotens ad coniugandū cion accure, vide fons, l. 14. q. 1. art. 3.

DE MATRIMONIO CONTRACTO CONTRA INTERDICTUM ECCLESIAE.

TITULUS XVI.

CAP. I.

Matrimonium contra interdictum ecclesie, vel iudicis factum contra dictum, propter hoc solum non dirimir: impunita tamen penitentia fit contrahensibus, & separantur, donec cognoscatur de causa interdicti. In effectu vero ipsius tituli.

Alexander III. Padum Episcop.

Itere b. quae tua nobis fraternalis destinavit, ex- prece declaram, quod dum quidam foroem statim nubilem cuidam se datum in uxorem ea praesente & contentiente, præfito iuramento firmatis: & illa non post multos dies dona & munera viri secundum morem terra sponte sibi, ipsum tanquam proprium virum sapientia amplexata fuisse: tandem mortuo fratre, a proprio viri sui fratre se desponsari permisit, & quod ab illo e cognita fuisse, mendaciter adseverat. Cumque ei prohibitives publice, ne cui illorum, vel alioi d' se copularet, ipsa spicis monitis tuis, alii nubere non expositi: deinde cum mulieri præcepisti, ut ad dominum matris redire, ipsa nostra audientiam appellavit: [i & f.] Mandamus, quatenus si est ita, præfatum mulerem (ne mandatum tunc contemptibile videatur) ad dominum matris redire compellas, et imposita sibi de tanto excessu penitentia condigas, postquam in domo materna per mensem stetit, ad tertium reverti permittas.

[i. Veram quoniam felicitatem nostram incumbit excessu & exhortatione aliorum corrige, & ad modum & formam rectitudini revocare: f. p. a. f.]

CAP. II.

Spes filia de futura cona etiam contra interdictum ecclesie contraria, non habent dirimir matrimonium postea contrahens.

Idem Vigorien. & Baron. Episcop. c. Ex literis f. Canturiensis. Archiepiscopi ad nos perver- nit, quod cum G. de sancto Leodegario M. filiam suam absentem, cuidam R. nomine desponsaverit: [i & f.] Postea orta suspicione, quod præfatus R. ad alia defideret vota transtire, ad examen fuit dicti Archiepiscopi causa perita: qui sub anathematis intermissione prohibuit, ne antequam de præcepto negorio plene constaret, vir

a. Dicitur suum dicit in antiquis exemplaribus. b. Hac verba fissa effigit primi de jure in omnibus Vaticano, habentur tandem de his paulo recentioribus & antiquis compilati. c. al. per brevem, etiam fons infici mulierem: Si hanc decreta- mentum quod justum communem fons, ut legatur de eo qui per malitia fœderis tribus impotens ad coniugandū cion accure, vide fons, l. 14. q. 1. art. 3.

d. In uno Vaticano: si fortè placet Deo, qui matrimonii filius infisterit & autor, opus matrimonia consummarent, &c. e. C. codicis. i. i. comp. c. abeo. d. alii: si in antiquis, alio. e. Vigorien. & Baron. al. Vigorien. & B. sed feri in omni manufr. Vugier. & Baron. f. C. schol. i. i. comp.

Ttt

ad secunda vota transire: sed ipse praescripta prohibitione contempta, filiam G. in facie ecclesie sibi solempter copulavit uxorem: [z & 3.] Cum Archiepiscopus vellet de matrimonio primo cognoscere, dicta M. appellatio vocem emisit: cuius appellacioni Archiepiscopus defens, eidem sub excommunicationis intermissione dicens: eisdem sub excommunicationis intermissione distillius interdisit, ne cui nubetur, donec causa ipsa finem debitum fortretur: ipsa tamen de remedio appellations confusa, cuidam alii G. nomine nupis: [3 & 7.] Mandamus, quatenus si minime constitutis, quod impedit, praeter consentium de futuro, qui inter prefatos a R. & M. adfertur praecellisse, secunda matrimonia inviolabiliter obliteranda publaco appellatio obstatu judicetur. Licer enim contra interdictum ecclesie ad secunda vota transire non debuerit, non est tamen convenientis, ut ob id folium sacramentum coniugii dissolvatur: alii & tamen preventia eis debet imponi, quia contra prohibitionem ecclesie hoc fecerunt.

[1] *Totus modus tempus quoquecumque ipsius mulieris consanguinei preservantibus, memoratus R. cum ea prole virum praesentu tempore contrahat, sic ut dictetur matrimonium. Eide hinc unde corporalis praefixa, quae vir mulierem sicut uxori legitimam ex Castro exhibet, & ipsa reverenter ei sine contradictione, sicut vir legitimo edidisse, nihil, deinde nisi follementum in face ecclesie celebranda, qua propter tempus quadraginta sunt non potius efficiens mancipari.*

[2] *Totiusmodum vero duabus mulieribus & viro coram Archiepiscopo constitutis, praedictis R. publice consolatis eis, secum M. sicut superius dictum est, matrimonium contrahisti, & aliam s. Matildam prava quorundam suggestione scelusum postmodum accipisti. Maria vero constituta affirmat quod pater eius non meretas de voluntate eius queritam, etiamsi quod inter ipsam & praefatam R. excepta fides de contrahendo matrimonio nulla obligatio intercesserat: quam quia ipsa non servaverat, servare minime tenebatur: & idem eis quam secundum acceptar, relinquebat. Cuius autem alia praef. R. tanquam proprium virum sibi regissit postularet.*

[3] *Ei super hoc circa coram Archiepiscopo nobis propter appellatum quas obseruat, apparetur. Cum ergo alij suis patribus non videretur nobis negetur finendum: ipsam experientia vestra de qua multum confidimus committemus.*

CAP. III.

Si hi, qui dicebantur coniugantes, contraferant contra praeceptum judicis, debent separari, donec de causa cognoscatur.

Idem Paduan. Epif. po.

DEmuliere c: & infra. Illios autem, qui pro contrafumitate prohibent coniungi, & post contra interdictum ecclesie se receperint, excommunicationi debes subiungi, donec tamdui separarentur, quousque legitime cognoscatur, utrum coram matrimonio possit & debeat iureflare.

QVI FILII SINT LEGITIMI.

TITVLVS XVII.

CAP. I.

Naturali ex filio genitus & fetus, legitimatus per subsequentes parentum coniugium, etiam quoad hereditatem.

Alexander III.

Conquebus d est nobis H. quod cum quandam mulierem in uxorem accepit: R. patrius mulieris ipsam exhortare conatur, et quod

a *Tresnum.* b *aliqua in recessoribus nam in omni terribus aliis legitur.* c *C. tri. de fons & illos. m. l. comp. & post encil. Lat. sub Alex. III. p. 6. 19.* d *C. 1. cod. tri. in l. comp. & post encil. Lat. sub Alex. III. p. 33. 6. 3.*

ante defensionem mariti (ut nata fuerit, ut post patet mulieris praefata matrem ipsius utrumque in guttaman judicet, praedicto R. inhibente ut deinde rat, vel gravamen. Sicutem contra hoc venit patet, cum a severitate ecclastica procedat.

CAP. II.
Separeto matrimonio in face eiusdem remitti, quia quod conceps ante matrem suam sunt legitimi.

Idem.
Cum b inter I. virum, & T. mulierem datur inde canonice pris prolati, filii eorum non debent inde sustinere jacturam, cum parentes eorum possint contradicere ecclesie inter se contradictione. Ideoque fancinus, ut filii eorum, quos non dimittit, & qui eis futuris ameliorationibus, non minus habeant legitimam: & quod si in paterna hereditate iuste succedant, & de patre cultibus nutritur.

CAP. III.
Statut verbo viri & mulieris, qui regim digni sunt, in iudicio & testibus probetur contrarium.

Idem Rothemogen. Archidiacon.

Tunc N. utique ad juventutem quandoque non trivit, uxore sua M. tunc non deposita non vidente, postmodum ipsam legitime defensit, & filius ex eadem: quibus paternis tandem tentat, praedictus juvenis & contradicit genitum & hereditatem, quamvis a vicina, qui non eorum esse cedebat, spurius diceret: prout vero & uxori eius praefatum juvenem sicutum filium suum respondit, & filius eius negabat, sed dicitur quod quantum inuitu matrificetur. Cum autem quod multe more est, & praedictus juvenis pro eo quod in filio non erat, respondebat in talis causa non in uxori, sed in mulieri, fit excommunicationis admittitur. *Abba Herold.*

Consum b que: [1 & 1.] *Si consideris quod aliquis frater eius cum viro suorum, & in uxori eius.*

Idem Exem. g & Vincen. Epif. &
Abba Herold.

Consum b que: [1 & 1.] *Si consideris quod aliquis frater eius cum viro suorum, & in uxori eius.*

Agath. ipsam A. adhuc habente virum, quod non natus fuit, eam non suffit legitimam eundem filium esse negabat, sed dicitur quod quantum filium illius negabat, sed dicitur quod quantum filium illius duximus subrogandum per Apoll. st. sequitur videlicet.

Idem F. de Ard. praef. London. Epif. & Vincen. Epif. & Alexander III. & C. 1. cod. tri. in l. comp. & post encil. Lat. sub Alex. III. p. 6. 19.

Idem F. de Ard. praef. London. Epif. & Vincen. Epif. & Alexander III. & C. 1. cod. tri. in l. comp. & post encil. Lat. sub Alex. III. p. 33. 6. 3.

CAP. V.

*Bellum adversum opposita precium hereditationem eorum iudicem
fuerit, et ad testificium iudicem transfigurandam h. & v. te-
xum missum notabile & allegabile,*

Idem Exsuper. Episcopo, & Abbat.

Heford.

Aior & Prudentius R. [i. c. 7.] Cùm autem idem

*mandamus, quatenus Regi possessionum iudicium re-
linquentes, de causa principali, videlicet, utrum mater
predicit R. delegitimo sit matrimonio nata, plenus co-
gnoscatur, & causam huiusmodi terminetur, licet incon-
gruum videatur, ut matrimonium genitricis prefati R.
impetratur, quod ea vivente non fuit (ut dictum) impetr-
um.*

CAP. VIII.

*Si mulier per iudicium ecclesie separata a priu., vivente illo
contrahit coniugio, legitima erit predes, quam ex illo separa-
bit.*

Idem Episcopo & Archibishopo Vincentino.

*P*erstat 4. et ad audience nostram, quod quoniam
H. ad partem Constantinop. transferit, & ibi morans,
per decennium & amplius faciens, ad T. uxorem suam
non rediens & ipsa apud bonz me. Vincentinum Epis-
copum adversus eum querelam depositum, & quod eam
non posset diuturne expectare, nihilominus allegavit. Epis-
copus vero sicut vir providus & dexterus parentibus vi-
tia mandavit, ut pro eo mitterent, & ipsum ad propria re-
vocarent. Cumque clausi longi temporis spacio & via
non remeare ad propriam. Episcopus in conspectu ecclesie
dixit auditis rationibus mulieris, inter eos sententiam divi-
tiori promulgavit, & mulieri, ut alium diceret, facultas
indulxit. Ideoque mandamus, quatenus si confite-
ris, quod Episcopus inter eos sententiam divitiori miterit,
filios, quos sibi filii alicuius, ad cuius copulam auctoritate
predicti Episcopi migravit, legitimos judicetis, eos hac
occasione ab hereditate non patientes excludi.

CAP. IX.

*Filius natus ex matrimonio clandestino per ecclesiam approbat,
sunt legitimi, b. d. inherendo littera.*

Idem Belasian. Episcopo.

*Q*uod a nobis: & infra. Si qui autem de clandestini-
no matrimonio postmodum ab ecclesia comprobato
generati fuerint, eos legitimos judices filios & her-
editatis excoledas, praesertim si in mortem uxoris prioris al-
terius eorum aliquid fuerit machinatus.

CAP. VI.

*Natus ex legittimo per sequens parentum coniugium, sicut
natus a coniugio verbo littera. Et eis caput samsom, &
punctum, cum experientia vestra committentes.*

Idem Exsuper. Episcopo.

*T*antum & vis matrimonii, ut qui ante sunt geniti
pollicentur matrimonium legitimi habeantur.
Si utrum vivente uxore sua aliam cognoverit, & ex ea
prole filioperit, licet post mortem uxoris candidat
nihilominus sicutus erit filius & ab hereditate
excoledas, praesertim si in mortem uxoris prioris al-
terius eorum aliquid fuerit machinatus.

CAP. VII.

*De causa cordi inter laicos non cognitos ecclesia: cognoscit ta-
nquam ipsa de legitimo matrimonio natum.*

Idem London. & Legger. Episcopi.

*C*ausam & vis matrimonii, ut qui inter R. & F. super eo, quod mater
R. dicunt non suffit de legitimo matrimonio
ut agari dignopli, vobis cognitissimum terminari
possit. Verum quia literis nostris inferi seimus, ut sepe
R. possident omnium, quoniam possessor excep-
to avus suis profecti, endi Hierosolymani iter
ante, rite principalis causa, ingressum faceretis re-
bus in eadem possessione fusset per violentiam sposi-
bus nos antecedentes, quod ad Regem pertinet, non
ad scelsum de talibus possessionibus judicare, ne vi-
deamus Jon Regis Anglorum detrahere, qui ipsarum
potest ad se alieni pertinere. Fraternali vestra

*Ad decadum problemi illegitimum, non sufficit probare impedi-
mentum matrimonii, si justus in face ecclesie contrahit.*

Idem.

*P*ervenit f. sanè ad nos ex insinuatione L. viduz,
quod cum inter G. patrem suum, & A. matrem illius,
matrimonium suffit legitimè celebratum, & quan-
diu vixerint, quietè permaneant g: post illorum
decēsum quidam alterentes eam de non legitimo ma-
trimonio suffit intcipiant, a paterna hereditate tan-
quam illegitimum, amovere conantur: Mandamus

*a. C. eod. tit. in 1. comp. & post conc. Lat. p. 50. c. 39. b. re-
direct. c. Addit quod dicatur esse longum tempus statuum, inff.
de usq; cap. 4. & fin. C de præf. long. temp. d. C. 4. tit. de clan-
dest. defens. in 1. comp. & post conc. Lat. p. 50. c. 37. vide citata in c.
cum inserviatur super de clandest. defens. e. C. 1. eod. tit. in 2. comp.
f. C. 2. eod. tit. in 2. comp. g. permaneant.*

Tit. 2

itaque, quatenus si est ita, diciam viuam legitimam nuntiatur.

CAP. XII.

*Statutum dicitur, qui probant aliquem legitimum, nisi fuisse
vincula & tractatus parentum habeat contrarium.*

Innocentius III.

PERTIAS a literis intimaatis, quod R. ex muliere, quam secundum opinionem majoris partis vicinie in conubinio habebat, prole sivecepta, quandam post & allam ea defuncta duxit in uxorem. & ea de quaeppe probatur, virum sibi album copulavit: processu, vero tempore idem R. in praefentia multorum firmavit proprio iuramento, quod eam quam habere viuis fuerat concubinam, prius adiuvaverat in uxore, quam ex ea filium genuficeret: & postea cum b. ageretur extremis, eum quem ex ea sivecepserat, in testamento heredem instituens, legitimum filium appellavit. Cum autem tunc inquisitione fuisse communis, an filium sic sivecepsum, legitimus esset heres ipsius R. & ad eius patrimonium admittendus, tu prater id, quod ex quadam decretri bono memno. Alex. Papa praedecessor. standi ei super hoc verbo viri & mulieris credebas: receptis rebus a filio ejusdem R. producitis, quibus legitime comprobavat prae dictum R. in atra suam in capella sancti Sergii adiunxit, eum ipsum R. heredem esse legitimum judicasti. Nos autem attendentes, quod plus est, quod in veritate agitur, quam quod simulatae concepitur: licet dictus R. cum ea dimisca, quam ut concubinam habuerat, ad alia vota transiret, d. vide curioplo factum matrimonium, quod inter eos celebratur fuerat, denegate: quia tamen deponitio per teles legitimis comprobata, eos matrimonialiter, sive conjunctis ostendit: sive deponitatis ipsa fuerit de praesenti, aut per consenitum legitimum per verba de praenti expressum, copula matrimonii inter eos fuerit celebrata: sive per futuro, carnali copula subiecta: non tam decretri dicitur, no, que in ea diffiniri loquitur, quam inducti probantibus infinitesimis, & processu legitime respondentes, sententiam tuam au-
gustiorate Apostolica confirmantes.

CAP. XIII.

*In terra ecclesia Papa potest liberare illegitimos legitimare, in ter-
ris vero alienis non nisi ex causa multorum erit, vel nisi in scriptis
bus: hinc tamen indredit & per quadam consequentias intel-
ligatur legitimare etiam quad tempore: hoc tamen ultimum
non est fine scrupuli b. d. secundum intellectum, quae placet Pann. &
et c. difficile, & multum sanctorum.*

PER venerabilem fratrem nostrum Arcadien. Archi-
episcopum tua nobis humilitate supplicaveris, ut filios
tuos legitimacionis dignaremur titulo decorare, qua-
tenus eis, quo minus tibi succederent, naturalium obie-
ctione non noceret. Quod autem super hoc Apostolica
sedes plenam habeat potestatem, ex illo videtur, quod
diversi causis impedit, cum quisdam minus legit-
ime geniti, non naturalibus f. tantum, sed adulterinis
etiam dispensavit, sic ad actus spirituales filos legit-
mans, ut possint in Episcopos promoveri: ex quo veri-
milis creditur, & probabiliter reputatur, ut eos ad a-
ctus legitimare valeat seculares, praeterim si praece-
toris Pontifices inter homines superiorum alium non

a. C. 1. cod. tit. m. 3. compil. b. dam. c. vide Pannorm.
ep. fin. de mis. petri. & Iaf. in L. neg. prefatio. C. de testamento.
d. transfig. e. C. 2. cod. tit. m. 3. comp. vide Covarr. ap. 4. Decr.
p. 2. c. 8. b. f. Qui dicuntur filii naturali, adulterini, fructus &
ali illegitimi natu quovis nomine appellentur, vide Card. Palestor.
b. de nos. & sp. filii.

a. o. etiam in mortu. b. Videl. +
d. subdit. c. Deuter. Hs. Decr. adiutor. +
u. q. ad illa verba: Sicut cum Dom. ex imperante. +
m. antiqua & magna amissione. Grec. exemplar. +
ad verba transliter. differs & vulgaris editor, sed calo-
tentia.

qui fuerint illo tempore: qui iudicabunt tibi iudicet ve-
stimenta: & facies quicunque dixerint, qui prafunt loco:
quoniam elegit Dominus: te queris que eorum sententi-
am, qui autem super hunc nolens obediens ficerotis in-
patio, qui eo tempore ministrat Domino Deo tuo: ut
debet iudicari morem. Sane cum Deuteronomium, lex
secunda interpretetur, ex vi vocabuli comprobatur, ut
quod in deuteronomio in Novo Testamento debet obser-
vare: ious enim quem elegit Dominus, Apostolica se-
cundum cognoscit: cum enim Petrus uxori fugienti ex-
suffe, volebat eum Dominus ad locum, quem elegerat
ex parte interrogans ab eo, Domine, quo vadis? repon-
davit eum iterum crucifixum: quod intelligens pro
videt, ad locum ipsum protinus et reverfus. Sun-
tum ficeret Levis genitus fratres noſti, qui nobis
in Iudeo in executione ficerotis officii coadju-
tarentur. Isvero super eos ficerotis five iudicex
Dominus, inquit, in Petro: Quodcumque li-
gius fuerit terram, erit ligatum & in celis. Eius vita
enim est ficeros in atum aeternum secundum * ordinem
Iudeo, confitimus a Deo iudex vivorum &
mortuorum. Trix culpe diffingit iudicium. Primum inter
sequitur, & sanguinem, per quod criminale intelligi-
tur & cito. Vitium inter lepram & lepram, per quod
excommunicatum & criminale notatur. Medium inter cau-
sum & cito, quod ad utrumque referatur, tam ecclesiastico
quam civile: in quibus cum aliquid fuerit diffi-
cile distinguere, ad iudicium est sedis Apolonica re-
trocedit, cuius sententiam, qui superbiens contem-
nit, et ferre, mori precipitat, id est, per excom-
municacionem sententiam velut mortuorum a communione fi-
deles separat. Paulus etiam ut plenitudinem potes-
tatis exercet, ad Corinthi, b scribens ait: Ne licet
quoniam Angelos indicabitis, quanto magis fecularia?
Locum quoniam filii & sapientiae Regis (de quibus, an
etiam legiūm ab initio dubitatur) duixerimus dif-
ficiam: quia ramen tam lex Moysæ, quam canonica
sobolem ficerem ex adulterio defecatur. d, testante
Domino, quod manentes & fuiti inque ad decimam
genitum in ecclesiis non intrabunt: canonice vero
seminales ad sacros ordines promoveri: fecularibus
quoque non solam repellentibus eos a successione
potest, sed negantibus ipsi etiam alimenta: petitio-
nem non nullum adhucendum.

CAP. XIV.
Sicut ergo vivere prima in fice ecclie contrahit cum fe-
cunda ipsorum, legitima erit eorum proba.
Idem II. & R. Clemens Beccanensis.

Etenim fitterum vestrum arum nobis innotescit, quod
cum eam uideamus hereditatem quondam R. mariti sui fisi
byzantio filio suo restituisti, pars adversa peti-
tio eius nichil curabat excludere, pro eo quod R. mari-
tus ipsas vias de adulterio genitum adferebat: [...]
Intelligentes, quod pater prædicti R. maritem ipsi
fecerat ecclizianaram, quod ipse aliam sibi ma-
ritum alter copulata duxerit in uxorem, & dum ipsa
canone ipsius legitimam putarent, dictum R. suscepit ex
salmo in favorem prolixi potius declinatus, memo-
ram R. legitimum reputantes.

I. etiam quod dicti R. pater vivente uxore legitimam qua-
deniam blamum nomine superducit, ex qua prefatum R.
a. Matth. 5, 8. P. Gal. 1, 10. b. 1. Corin. 6, 1. p. prefati.
& 1. Clemens. c. Mense tria qui dicuntur, tradit. Corinthus. lib. 4,
Cap. 2, cap. 5, c. 1. C. 2, ed. tit. in 2, compil. vid. Bald. in
Cap. contra. vid. de incipi. nuptiis.

marium ipsius vidua generavit. Econtra vero pars vidua respon-
debat, quod cum Marita prefata nefaci, quid dicti R. pater alli-
am habere uxorem, cum es in facie ecclie contra factis, ejus filius,
quem suscepit ab eo, legitimus debet habere: cum non debent
illegitimi reputari, qui de adultera conscientia non nascuntur. Cumq[ue]
super hoc diversus fuerit in eis praesens litigium, & nonnulli
prudentiam sententia, quoniam confitum requiri, in hoc in-
veni dicordare, se duxit in Ap. confundendam. Nauigatur.]

CAP. XV.

Troles infidelium, qui postea convertoantur, legitimis eis, etiam si
parentes sunt in gradu prohibito ligare canonicis.

Idem Episcopo Thib. a

Gaudemus b: & infra. Ceteram problem de infi-
delium conjunctionibus natam, qui secundo tertio,
vel ulteriore gradu, secundum opinionem illorum &
matrimoniali contraherentur affectu, pot sidem rete-
ptam (utilitate publica suadente) legiram volumus
reputari.

QVI MATRIMONIVM ACCVSARE
possunt, vel contra illud te-
stari.

TITVLVS XVIII.

CAP. I.

Com agitur de fadere matrimonii, reo absente contumaciter po-
sunt super impedimento matrimonii recipi teste, diuinitudo sive le-
gitimi: & ad ista eorum fortis sententia.

Alexander III. Parifensi & Episcopo.

Relatum f est, quod cum pater cuiusdam puel-
lae eam cuidam civi Parifensi & nupius tradidis-
set, maritus post aliquantum annos quibus cum uxore
permanis, proprie homicidium, quod commisit, de-
citate timore mortis exivit: nunc autem dicunt posse
probari, quod pater puerum eum de facio fonte h le-
vavit: sed litteris suis quatuor nondum potuit inve-
sti, nec quinquaginta die tractantur: & infra. Ce-
terum consultationi cum taliter respondit. [quod si juvenis
& puer aliquantum sine quaestione fuerint simili, qui prescriptum
matrimonium non accusant, non videntur sufficere carere.]
quod si manifestum est, quod afferunt, aut legitimi ac-
cusinges & testes apparet: postquam juvenis fuerit
cum omni diligentia requisitus, etiam si nequiventer in-
veni, testes recipere poteris; & fine canonico iudicium
terminare.

CAP. II.

Accusatio & testimonium in causa matrimoniali personaliter &
non per litteras sive debent.

Clemens III.

Anobis i est quatuor, utrum aliqui super accusa-
tione matrimonii nihil voce propria & depromen-
tes, debent per solam chartulz conscriptionem admittit-
ur. Ad hoc respondemus, quod in talibus, nisi quantum
ad presumptiōnē, nullus momenti est conscripicio,
quod sententiam profetandam, nisi alia legitima admis-
nicula suffragentur.

CAP. III.

In causa matrimoniali super consanguinitate & contraria testi-
cari possunt consanguinei & parentes.

Tib. al. Tibu. al. Tyberur. b Cap. 4. ed. tit. in 2. compil.
et eorum. d. dicit. stat. de his qui matrimonium, &c. al. de finis
illa verbis, vel contra illud testificari. c Parment. al. Parment.
f. Cap. ed. tit. in 2. compil. g Parment. al. vid. Consal. Tre-
dentin. Sess. 2. 4. de reformat. matt. c. 2. i. C. 4. ed. tit. in 1. comp.
k deponentes.

Tit. 3

Clemens & III. Papa Florentinus Episcopus

Videatur & nobis: [1 & infra.] Quid parentes, fratres, & cognati utriusque fexus, in reuocatione suorum ad matrimonium conjugendum vel dirimendum admittantur, tam antiqua consuetudine, quam legibus approbarunt. Ideo enim maxime parentes, & si defuerint, parentes proximiore, admittuntur: quoniam unusquisque suam genealogiam cum testibus & chartis, tum etiam ex recitatione maiorum sive laborat: qui enim melius recipi debent, quam illi, qui melius sunt, & quorum est interesse, ita ut si non interfuerint, & conseruent non adhibuerint, secundum leges nullum fiat matrimonium? Quod vero legitur e pater non recipiatur in causa filii, nec filius in causa patris, in crimina libis causis contradicibus verum est. In matrimonio vero conjugando & disiungendo ex ipsius conjugi prorogativa, & quia favoribus resedit, congrue adiunguntur.

[1 Quid secunda quoniam contra proibitionem ecclesie duxit, non sit uxor, etiam si primam non haberet defensionem. Nam quid contra interdictum & ordinem ecclesie factum est, at non habebit tunc quae condonatur, tam divina quam humana legi audierunt proclamat. Quoniamque ea quoniammodum superducunt prohibitions reuocare uox non est, ecce enim est ea responde, quoniam juravit & defonsavit, atque ex ea problem genet: ut iuramento religio non vespundatur, & ideo ad uicem conferetur premisa, & proles in cultu. Da iuratus & eductus, & alii exinde occidentur pejandi, & alii decipiendi, affluerent non valent.]

CAP. IV.

Inuita defensione, populi, sive cognita, contra matrimonium audiatur.

Idem.

Insuper d'adieci, quod aliquis cum quadam immobili puerula contraxit, quod tandem statim metas attrinxens, ab illo plures cognita, contra matrimonium proclamavit, afferens se sumptu ab initio diligenter, quod per testes probat fama & conversatione praedictos. In hoc itaque causa fenestrus, quod aduersus matrimonium audiiri non debet, quoniam cognitum fui legum in annum attingens, cum potuit, minime reclamavit, sicut enim ante legitimum conseruum (qui in duodecimo anno spectatur) potuit diligenter, sic postquam, legitimo tempore accedente semel etiam copula carnaliter conficit, ex ratiobatione fibi super hoc silentium non ambigitur indixisse.

CAMP. V. Repellitur accusans matrimonium proper questionem.

Innocentius III. Archipiscopo. Preposito & Prior sancti Marie de Alban.

Genuen.

Significante g. M. de Canalia h. nostro ep. Apostolatū declaratum, quod cum N. duxisset legitimate in uxorem, S. mater ipsius nisi est matrimonium accufare, ut ab eo pecuniam extorqueret: & licer intellectu suo praya non possit opera respondere, nihilominus vult habere pecuniam, ut ab accusatione deficiat.

Cum igitur non sit malitia hominum indulgenda: mandamus, quatenus si est ita, ipsam ab accusatione matrimonii repellentes, eidem super hoc silentium imponatis.

a. al. Clemens Papa Florentinus Episcopo. al. Calixtinus Papa Florentinus Episc. al. Calixtinus III. &c. b. Cap. i. tit. de matr. contr. interd. eccl. celebr. in i. comp. referit Grat. sive Psalmi 35. q. 8. c. 2. & Vid. Lanfranc. de Orsano in cap. quoniam contra sup. de proba. & Spec. sit. de teste §. r. d. Ca. 3. ed. tit. in 3. comp. e. inducisse. f. de Alban. Lanuan. g. C. 2. ed. tit. in 3. comp. h. Camaldula. al. Camallia. al. Causula.

CAP. VI.

Repellitur ab accusatione matrimonii, qui transcursum, reuocatus, nisi denunciacionem probaverit, quoniam non debet, & quod non obiectum illam maiestatem.

Idem.

CVM 4 in tua dieccl: & infra. Si enim publicum tractum matrimonium aliquis apparet uinculum non prodierit in publicum, quando benevolenter consuetudinem in ecclesiis celebrat, non sive debet accusationis admitti, merito quoniam per quo sic duximus distinguendum, quod a denunciacionis primitia 15, quoniam concomitans extra diecclum exirebat, vel alias elemosinae non ad eum adiunguntur, ut ipso in ueritate sententia, & auctoritate febore labores, fax mensis parcerent, vel in annis tam tenetes conseruant, quod si ambo beneficium talium, eius atas sufficerent non videt, alii causa legitima fuerit impeditum: cui autem debet audiiri. Alioquin cum rationabiliter videatur, quod denunciacionem publice facta est in ipsa dieccl. minime ignoravit, tamquam sine dicta proculdubio repellendus. Nil propter timori juramento, quod posse dicuntur, perscribitur, & b ad hoc ex malitia non procedit, quoniam si in dictis ab illis, qui denunciacionem sententia, claudi non debet eidem admittitur, quoniam eti ab initio hujusmodi colpe benevolentia contra illos excludetur, iste tamen uenire uideatur, cum cuiuslibet non existat.

DE DIVORTIIS. TITULUS XIX.

CAP. I.

Homicidium necessarium non pravae, neq; fidelio in morte coniugii fecit.

Ex Concilio spud Venerabilis.

Siliqua est, & ipse aliquem illicum te deciderit occidit: potest ipse post mortem manu hosti ritalrum ducere: ipsa autem iniurias punientur que se coniugi flet fabula.

CAP. II.

Coniuges propter alterius crimini non separari, neq; fidelio formens: & tunc ducas coniugem tuam separare. Alexander III.

Quid vivit & à nobis: [1 & infra.] Non incepit ut responderemus, quod mulier pro furore vel ira, minime viri nisi fidei sua religionem compromisit, ut ab eo (eparatus non debet. Verum si conseruat in infidelitas maleficiū traxerit, à vice potius quam quod ei nubera aliis non habebit quia hoc operari semper ramen coniugis erunt. Invita querentes tentent forma leviter.

[1. Utrum mulier pro latronio aut quodlibet alio crimine sua debet separari. & alii mores, & de veris sententiis suis, & utrum pro quodlibet flagitiis possit a coniuge divisa sit, legem in matrimonio copulari.]

CAP. III.

Utrum non potest dimittere uxorem sine iudicio ecclesiastico, si complicita, alia porroque dies, & piontum, & cetera in sua. b. al. sit. & quod alio. i. piontum.

d. De materia huius sit. vid. Theolog. lib. 4. Sicut dicitur per Symmachum in summa verbis dicitur, & Venerabilis. f. Ca. 1. ed. tit. in 3. comp. g. & c. 2. ed. tit. in 3. comp. & p. 1. Conc. sub Alex. III. p. 1. c. 1. h. quod autem in Sotom. 4. Sent. dif. 37. q. 2.

per impedimentum parentela maritum. Si fama refert impedimentum, etiam nemine opponente. Episcopus ex officio suo possit esse cognitus. Si vero impedimentum est maritum, patet episcopo ex officio sua matrimonium separare, hoc faciendo.

Idem Ambrosius a Episcopo.

Otto 7. de Comite Pontini, qui B. uxorem suam absque iustitia ecclesie duxit, quia eam cognitum fuisse defensio proponit, prudenter et ua coegerat, quod fidelia parentela et publica et notoria, subiuste patro ecclesi ab ea separari non potuit: quare ipsam si cum recipiat, quae petit reificationem ipsius, diuina compellat, quam si recipere noluerit, cum & inquit ad vinculum excommunicationis adstringatur. Et de H. qui cognitam suam duxit uxorem, vel potius, quod non apparet, ibus accusatoribus, & parentela maritum seu publica existente (quod credibile non videtur) in primo gradu vel secundo) cui officii inter matrimonium illius adhibita gravitate dissolvere, que illa contra nos sentitur.

CAP. IV.

Indice uox peccatum reistitutionem mariti, si notoria forniciata est, nonem continet.

Idem.

Imperfici s. quod guidam uxore sua sine iusticio et iusta dimissi, pro eo, quod suggestum ibi fuerat impunitum, cum quodam confangente, uno committente, scilicet non propter hoc excommunicationis adstringitur, et non mulier non constituit, sed id omni modo a alio suo habecit: nec minus potest vir si refutat, adserens se in illa multe dimisisti, & cunctem sibi materialiter adseristi. Confit. t.t. teipso, quod si notoriis et multorum planis adulterium commisisti, ad eam nequendam praefatus vir cogi non debet, nisi confundat eum cum alia adulterium commisisti.

CAP. V.

Matrimonium separari propter adulterium mulieris. Et se vir separatur, redintegratur. Et eis bonus casus, & multum agendum.

Idem.

Ex libro 4. misce accepimus, quod V. quandam duxit uxorem, qui paucis temporibus fuisse concordes proposito enim idem V. quod ilam per violentiam sibi illam meretrice mediane duxisse: [i. & j.] Tandem ut eam suam super crimine fornicationis in iure conuenit, que nesciunt quod ducta spiritu cœpit publice contumaciam: quod cum vir negaret et in necessariis provinciis nunc compulsa est incurrit memoratum: cumque dignaretur te noster admittas, ne ad fugitionem aliquo illud tam tempore contra te proponeret, ipsa ad manus eius transferretur. Sane tu convocato capitulo tuo, cum consuetudo et consilio utriusque priuatum continentiam et lenitatem observandas, ita quod causa viseretur ab invito legregat: memoratus V. futrum cum alia sponsa & uigiles temere celebravit: verum cum factum in cultu labebat, supradictus V. ferient ei explicans & ratione ad audiencem nostram dicunt appellare. Vnde etiam et mandato quatuor, si recta pro eius prætextatum uicinat legimus maxime recte compellit.

[Ta sete cum capitulo tuo cum iam minis quam adamantibus uox ex se facta pacem confermare studet, et solummodo propter recessum utrue efficiat.]

CAP. VI.

Si vero leprosa in heresim propria auctoritate diversit, ad uox eiusmodem compellatur, fons si per iudicium ecclesi ab eo fugio faciat.

a. d. Ambros. b. C. ed. tit. in i. comp. & post Concil. Laet. f. 2. et 3. c. 2. d. C. 4. ed. tit. in i. comp. Ep. 1. One. Lant. pars. 1. e. Cap. 3. de cland. depon. in templi. f. coram.

V. banus III. Florentino Episcopo.

D E illa, a. que viro suo labore in heresim, ipsius confortum fane iudicio ecclesie declinavit, videatur nobis, quod mulier et maxima ea intentione decessit, ut ipsius in heresim fiducia pariter & confusione affectus se ab errore (eo convertetur) cum revertu noluerit, compellatur. Si vero iudicio ecclesie ab eo recessit, ad recipiendum eam nullatenus dicimus compellendam.

CAP. VII.

Utrum hanc compaginale non difficilior altera conjugum fiduciam in heresim respicit. Deinde si unius infidelium conjugum convertatur ad fidem, & altera uero sibi cohabite, vel non sine blasphemia, vel sine peccato mortal, fons utrue conjugum, & conversus contrahere posset.

Iacobinus III. Ferrarens. Episcopo.

V. tanto te, b. novimus in canonico iure peritum: [i. & infra.] Sane tua F. intimavit, quod altero conjugum ad heresim transire, qui relinquunt ad secundam vota deliderat convolare: quod, utrum possit fieri, per tuos nos duxisti literas consulendos. Nos igitur confit. t. respondentes distinguimus, licet quidam prædecessor noster sensibiliter videatur, an ex duebus infidelibus alter ad fidem catholicam convertatur, velex dubios fidibus alter labatur in heresim, vel decidat in genitilitate errorum. Si enim alter infidelium conjugum ad fidem catholicam convertatur, altero vel nullo modo, vel non sine blasphemia divini nominis, vel ut eum perirebat ad mortale peccatum, ei cohabitate votante: qui elinguitur, ad secundam si voluerit, vota transire: & in hoc casu intelligimus, quod ait Apostolus: Si infidelis discedat, discedat: frater enim & fror non est servus subiectus in iniquitate. Et canone etiam in quo dicitur: "Contumelia creatoris solvit ius matrimonii circa eum, qui relinquuntur." Si vero alter fiducium conjugum vel labatur in heresim, vel transire ad genitilitatem errorum, non a credimus, quod in hoc casu, is, qui relinquuntur, vivente altero possit ad secundas nuptias convolare, licet in hoc casu major appareat contumelia creatoris. Nam esti matrimonium verum inter infideles existit, non tam in heresim: inter fideles autem & verum & ratum existit: quia sacramentum fidei, quod semel est admissum, nonquam amittitur, fca ratum efficit coniugis sacramenta, ut ipsum in coniugio illo durante perdatur. Nec obstat quod a quibuscdam torfa obicitur, quod fidelis relictus non debet beatum vel sine culpa privari: cum in multis casibus hoc contingat, ut si alter conjugum incidatur. Per hanc responsum quorundam malitia obicitur, qui in odio conjugum, vel quando sibi invicem difficerent, si eas posuerint in tali casu dimittere, similarent heresim, ut ab ipsa (nubentibus conjugibus) reflirent. Per hanc ipsam responsum illa solvitur quæstio, quæ queritur, virum ad eum, qui ab heresi vel infidelitate revertitur, is, qui permanuit in fide, redire cogatur.

[i. Tanto f. i. amplius i. Domino commendamus, quod in dubio questione articula ad fed. Apol. recurrit: quia differente Domino cunducere fiduciam mater est & Magistris, ut opino quoniam in eu quondam habuerat dum alii can nra iura persicatis docebat, vel corrigerat per fed. Apol. vel prebeat.]

CAP. VIII.

Tagani iudicis in gradu probabilitate legi canonicæ causam, conversus ad fidem non separantur, hoc primo. Si paganus prius plures uxores habeat, post fides, si capiant adhuc relit primam, hoc secundo. Et si repudiat uxore cum secunda contrahatur, etiam post baptismum existit.

a. Cap. 5. ed. tit. in i. comp. b. Cap. 1. ed. tit. in i. comp. c. Ho. dict. B. Ambrosius episc. i. ad Corin. 7. d. Vid. Concil. Trid. Sess. 24. de sac. matr. canis. e. In uno aut altero C. ratum & firmum existit.

Tit. 4

dimitteret secundam, & adhuc est prime repudiata, etiam si repudiata cum alio contraxisset: si fornicate fuerit, hoc tertio.

Idem Tiberianus a Episcopo.

Gaudens & in Domino: [1. & infra.] Utrum pagani uxores accipientes in secundo vel tertio, vel ulteriore gradu sibi conjunctas, sic conjuncti debeant post conversionem suam insimil remanere, vel ab invicem separari, edoceri per scriptum Apostolicum postulatum. Super quo taliter respondemus: quod cum factum est conjugii apud fidates & infideles existat, quemadmodum ostendit Apostolus & dicens: Si quis frater infidele habet uxorem, & haec confitebit habitare cum eo, non illam dimittat: & in primis gradibus a paganiis quoad eos matrimonium licet sit contrahit, qui constitutiones canonicas non arctantur: (quid enim ad nos, secundum Apostolum & eundem, de his qui foris sunt, judicare?) in favorem pietatis Christianae religionis & fidei, a cuius perceptione per uxores se defertimentes viri, possunt facile revocari: fidates huiusmodi matrimonialiter copulari libere possunt: & licet remahere conjunctum, cum per sacramentum baptismi non solvantur conjugia, sed crimina dimittantur. Quin verò pagani circa plures insimil feminas adfectum dividunt conjugalem, utrum post conversionem omnes, vel quam ex omnibus retinere valent, non immerdit dubitatur: [2. & infra.] Verum absunt hoc videatur, & inimicis fidei Christianae, quam ab initio una coita in unam secundam sit conversa: & scriptura divina testetur, quod propter hoc relinquere homo patrem & matrem, & adhuc est uxori sua, & eruo duo in carne una: non dixit tres vel plures: sed duo: nec dixit, adhuc est uxoris: sed uxori: [3. & infra.] Nec ulli unquam licet insimil plures uxores habere nisi eis sunt divina revelatione concessum, que non quandoque, interdum etiam fas censetur: per quam licet Jacob a mendacio, Israelite a furto, & Samson ab homicidio, sic & Patriarches & sancti viri justi, qui plures leguntur sicut habuisse uxores, ab adiutoriis excubantur. Sanè veridicta haec sententia probatur etiam de testimonio veritatis scripturarum in Evangelio f. Quicunque dimisit uxorem suam ob fornicationem, & aliam duxerit, nesciatur. Si ergo uxore dimissa, ducialis de iure non potest, fortius & ipsa retenta: per quod evidenter a praecepto pluralitatem in utroque sexu, cum non ad imparia judicentur, circa matrimonium reprehendamus. Qui autem secundum regnum suum legitimam repudiavit uxorem, cum tale repudium veritas in Evangelio reprobaverit, namquam ea viente licet potentialiam etiam ad fidem Christi conversionis habere, nisi post conversionem ipsius, illa renuntiabitur cum ipso, aut etiam si consentias, non tamen ab aliquo contumelia creatoris, velut cum pertrahatur ad mortale peccatum: in quo casu refutationem petenti, quamvis de iniusta iustificatione confaret, restituiri negatur: quia secundum Apostolum & frater auctor non est huiusmodi subiectus servitur. Quod si convertum ad fidem, & illa converti sequatur, antequam propter causas praeditas legitimam filie ducat uxorem, eam recipere compelletur. Quamvis quoque secundum Evangelicam veritatem, qui duxerit dimissam, nesciatur: non tamen dimissor poterit obsecere fornicationem dimissa, pro eo, quod nuptiali post repudium, nisi alias fuerit fornicata.

[1. Et in potentia virtutis ipsius, & patri luminis, a qua omne datum operamus & omne donum perficiemus, ubere gratiarum exsolutissima actione: quod ita nobis tuus iterum intrinsecus diebus nouissimus, ille qui non vult mortem peccatoris, sed magis

a Tibades. b Cap. 2, ed. utr. inz. compilat. c 1. Corin. 7, d 1. Corin. 4. e Genes. 2. & 3. f Mathe. 19. & Luca. 16. g 1. Corin. 7.

conservarum & vivat, ut ad Christianos vestrum dum ratione cordibet inspiravit, & quantum vestrum accipiat a fratris tercio, vel ulteriore gradu fieri con uult.)

[2. Quia vero tam Patriarcha quam dei iherosolymitanus & post legem razius uicem regnali habebit, & contra eum apparuit canonica instituta post vocem, & quodammodo premissum: videtur quod non etiam iusta ratio faciat ut trahant cum descripti, quoniam conjunctum agendum, ut huiusmodi huiusmodi non diffinet, & ita Patriarcham tempore in Christi coruscum pagani, coniugarem plenariae gubernari.]

[3. Unde Lamech qui plures uxores uenit, quod non intelligi reprobabatur in scripturis, ex quod eis primi presulat, & quod secundum introdaxit. Littera autem de iherosolymitano voluntate tam tam te quoniam alios saper haec res reddunt, & quod verius presulat sufficit, fini dicitur quodammodo: quodammodo quid.]

CAP. IX.

Non littera relativa sicut in anterioribus est, sed separanda est, nisi alter rectificari debet.

Idem Livonianus Episcopus, & in qua sententia

Eus a quicunque sicut in libro primo capitulo quarto & eis titulis in Livonianis ecclesiis & in aliis dema catholicorum concordiorum & noto, poterit affinitatem genitum eidem concedimus, in minime contraria cum reliquo fratribus utiam, & non secundum decedentibus fine prole, ut femen defensum legem Molotacum fulciantur, cum talibus communione, ne tales sibi de cetero postquam adiutoria vocent, prohibentes.

DE DONATIONIBVS INTE-
RUM & UXTOREM, & de doce potis-
vorum refinimendo.

TITULUS XX.

Separata littera instrumentum, diversitate illi.

Ex Concilio habitu spud viventiam.

M Vlieres clam & pro aliqua littera eis ap-
prias viris uicibus separatis, totam con-
cipimus non reddit.

CAP. I.

Solutio matrimonii regius sine dato resiliendo invenit
que communiter eni uenit.

Urbanus III. Decree, certior in capitolo

Lex.

S i legalificavit Paulullet & quod H. quem lumen in me
bat, divortio inter eos solenniter celebratur, donec
suam illicite detinet, & redire contrahat, post
resettentia, que ipsi dum simili videntur, rati
contractus titulo communiter obseruantur, & post
exclusa sibi nimirum vindicantur. Ideo; matrimonium
nisi si ita est, & non est alius quod obilitat, non in
situacionem datus, & divisionem eorum, quod dimic
munitice habuerunt, difficit ecclesie compellere.

[a Cap. 3, ed. utr. inz. compil. b infra, aspergim. & comp. c dicit ista: Quia difficit etiam in Liven, ecclesia donec
sed in venitioribus exemplarior, legit, nisi impinguata, &
ed. utr. inz. compil. & post litter. later. sub illa. ill. p. 10.
e Cap. 3, ed. utr. inz. compil.

CAP. III.

Dilectus ed causam matrimonii, si seruit sententiam divertit, promovet debet et non restitu. Et est causa multum allegabili.

Clemens III.

D. E. prudenter & veluta miramur, quod cum vobis causam matrimonii, que verterebatur inter H. & M. commissimus terminandam, & vos confanguinitatem inter eos invententes, sententiam divertit. nullus est: debet, quam a viro mulier repetebat, quicquam statuerit. Quia illius vos, qui de matrimonio principali cognovisti, & de deo (que est causa incidentis) nescire cognoscere voluntatis, & sententia est definita: mandamus, quatenus predictum H. monitione proxima aqua, ut predicta M. totam dotem (secundum canonum suorum) ceduisse non moretur.

CAP. IV.

Mulier propter adulterium a viro separata perdit dotem.

Clemens III.

Placuisse e: [i & infra.] Si mulier ob causam sententiam iudicio ecclésie, aut propria voluntate a viro separatur, nec reconciliari potest sic eidem, dotem vel existimare reperire non valebit.

I. dicitur, ut proponit, quid in parvula tua mulieres & viris sententiam reculam, & sic aucto ipseum permissuimus ipsi vero defundit, cum a consanguinitate, ad quatenus erant pervenientes, distri. suam cum distalitate reperiunt, & aduersa defungit, & solant reflexum, quod rapposuit, & ratiocinat, quia ex ipsi sententia scilicet no[n]fuerit, quid à viro sibi formidatio duxerit recendendum. In hoc staguerat.

CAP. V.

Cognovimus ex officio iudicis, donata fīs à viro propter nuptias, ut inferante illicet matrimonio relaxaret, sed in donato praefatione disputatione talia matrimonii, h.d. secundum sententiam qui plus placet Panormitanus.

Innocentius III. Campofel. Archiepiscopo, & universi Episcoporum enarratio Legacione, consuetudine.

Et si necesse sit d: & inf: Quia vero causa quae dicitur, que Res Legionis, filia Regis Castellae in dotem traxit, & posuit, ita ut si eam aliquis occasione reliquerit, ipsa cederent in ius ejus, impeditum prauis ratione hominum de copula dissolvende: Cum causam sententiam tam ob turpem, quam ob nullam causam sit, aperte cum inter eos matrimonium non existat, quanto ne nos, ues donato propter nuptias. Ne ad eom modum ei credat, quod debet in pena ejus potius retinere, cum causa pli rectius volumus, & ad id pueliam per communicationis sententiam coactari.

CAP. VI.

Vobis habuimus donans sine confessio Domini rem ipsam uxori propter nuptias, non transferit in eam plus iuri, quam ipse habebit: idem ex quo sententiam admodum habeat rem in hereditatione, non faciat.

Idem Archidiacon. S. Andrea de Sessa.

Nuper a nobis tua differentia requisivit, si aliqua terra datus fuerit aliquid, non in hereditatem vel feodium, sed tantum quod vixit possidenda: & ideo postmodum tertiam partem uxori fūz in dotem concessum utrum eo defuncto prefatam dotem uxori (dum vivente) habeat debet & tenere: cum ecclēsia diu posset tentare viduarum? Postulasti: præterea, si quæra data fuerit aliquid, & heredi, quem de uxore

legitima procrearet, in hereditatem vel feendum: & ipse uxori fūz quicdam parte ipsius in dotem concessa deceferit postmodum sine prole, an mulier dotem eandem de jure posset a habere?

Nos autem consultationi tua taliter respondem, quod cum regulariter nullus plus juris transference possit, quam cum conser habere: vir, cui b. tera prædicta modo conceditur, non potest uxori relinquere, quod si non licuit, nisi quod vixit possidere: nec licet uxori fūz partem illius terreni in donationem propriæ nuptias ex vi concessione teneret, nisi donationi ille, ad quem spectat dominium illius terreni, voluerit consentire. Quod autem de prima consultatione dicimus, hoc respondemus etiam de secunda, nam licet ecclēsia in causis viduarum sua favorabilem debet exhibere, contra iustitiam tamen non est ei favor Ecclesiasticus concedendus. Illud vero te nolumus ignorare, quod uxori dare dicunt viro dotem: vir autem uxori donationem facere propter nuptias, secundum legittimas functiones.

CAP. VII.

Vir agens pro deo, non omnino exclusum ex eo, quid vera sit in ipsius, nec precisi cogitare, fastidare ultra facultatem propriam: sed das fīb. ad ipsius sub cautione, quam preface posset. Et si post illam cautionem non esset sufficienter prouisio consueta doni depositio, sed apud successorem: ut de honesto licro ut fulminat a matrimoniis, h.d. secundum intellectus, quem tenet Paup. in herendo verbo littera. Et est causa nostra & quotidiana.

Iudem, Archidiacono & Archidiaco.

Genes. c

Per vestras d literas intimatis, quod cum Magistrum R. super quadam summa pecuniae pro H. paupere, auctoritate nostra curaverint convenire: quam idem R. pro dote uxoris sua requirebat, ab eo dictum R. exceptio nem, oppoluit contra ipsum, quod uxorem suam a te reputerat, & tacita veritate super hoc literas imperaveraat et: quia cum supra eadem doce alia vice coram vestris civitatis consilibus quartio motu esset, ipsi pronunciauerunt, ut quoniam idem H. ad inopiam vergere videbatur, dos illius non adiungaretur eidem, nisi cautionem idoneam de ipsa non pertura praefaret: unde vos etiam de falsaria dote caveret, & uxorem suam recipere, præceptitis: [i & infra.]

Cum ergo fās possit ei modicum credi dōtis, cui creditum est corpus uxoris: mandamus, quatenus dotem ad signari facias: eidem sub ea, quam potest cautione praefare, vel saltem aliqui mercatorē committi, ut de parte honesti laici dicitur vix onera possit matrimonii sustentare: ne occasione dōtis detinere, & uxori a viro dimissa, sequeatur causa dīlūtū uxorem, adulterii reatum incurat.

[i. Si donec illud posset facere, doi illa reponerent, si velle, in forstato ecclēsia laiques quid cum ampleri non posset, ad instantiam eum quod ubi hoc restringere cura solet.]

CAP. VIII.

Ebas decretali fatis ipsam summam.

Gregorius XI.

Donatio fī, qua constante matrimonio inter conjuges dicitur esse facta (ex quo alter locupletior, & superior alter efficietur) firmatam non habet, nisi donator obitum confitetur: quia tamen penitus evanescit, si revocetur ab eo tacite vel expresse, vel qui donatum accepit, prius debitum natura persolvat. Sanè soluto matrimonio, sicut dos ad mulierem, illi & donatio propter nuptias reddit a virum: nisi de confutidine fīcūs obtineat: vel ex pacto de lucranda dōte & donatio propter nuptias, quod ex parte sit tamen, hinc inde contrarium inducatur.

a. Posit. b. al. vir. ut predicta assero, dicto modo conceditur. c. Iausu. d. Cap. iii. de dote post dōtū, in 2. compil. e. Iausu. f. Vid. Palac. Rubric. in repe. iuxta Rubric. §. 20. eiusmodi sequentib[us].

Tit. 2

DE SECUNDIS Nuptiis.

TITVLVS. XXI.

CAP. I.

Secunda nuptie non benedicuntur. & benedictus ponsandus est.

Alexander III.

CApellamus & quem benedictionem cum secunda confiterit celebraſe ab officio, beneficio; nuptiis, cum literarum tuarum testimonio, ad ied. Apoft. nullatenus definate postponas.

CAP. II.

Dubitans de morte coniugi, nisi prius certificetur, contradicere non debet. & si contractus credat, sed non exigit debitor: & possumus si sciat primam ueru dimittat fecundam. Albus Sic.

Lucius III. universi Christiani in capiteitate Sar-

racenorum Episcop.

Dominus & redemptor noster: & infra. San-
dus matrimonios, que quidam ex vobis (nondum
habita obuenitis coniugis certitudine) contraxerunt: id
vobis respondemus, ut nullus amodo ad secundam nuptias
migrare praefutur, donec confiterit, quod ab hac vita
migraverit coniugis eius. Si vero aliquis vel aliqua, id ha-
cenas non servavit, & de morte prioris coniugis adhuc
sibi existimat dubitandum, ei qui sibi nupis, debitor
non deneget postulans: quod a fe rameo noverit nulli-
tatem exigendum. Quodlibet post hoc de prioris coniugis
vita constitutus, relictis adulterinis complexibus, ad
priori coniugem reveratur.

a. Vid. Magistrum. & Theologam. 4. sent. dicit. 45. b. Cap. i.
ed. tit. in 2. compil. c. Ca. 3. ed. tit. in 2. comp. bue fidelant tra-
dicta super de honestib. cas. in presencia.

b. al. Vig. al. Vig. c. Ca. 1. et. tit. in 1. comp. op. in 1.
sub Alex. 3. p. 9. t. 1. c. Ca. 2. et. tit. in 1. comp. p. 10. t.
p. 9. t. 2. d. Ca. 3. ed. tit. in 1. comp.

FINIT LIBER QVARTVS.

DECRETALIVM EPSTOLARVM GREGORII

LIBER QVINTVS.

DE ACCUSATIONIBVS. IN QVISITIONIBVS
& denunciationibus.

TITVLVS PRIMVS.

CAPITVLUM I.

De persona accusatoris praequerendam & in judice.

Felix Papa. 4.

Slegitimus & non fuerit accusator, non fa-
tigeretur accusatus.

CAP. II.

A denunciatione repellitur, qui non promonuit.

idem Episcopus per Galliam confiterit.

a. Tzimus. epist. 1. & 2. an. 270. id est. Claudio. & Paterno.
Loff. b. C. 1. ed. tit. m. 1. comp. vid. Bald. in l. danni. §. si alieno.
ff. de danni. insoll.

Si quis Episcopus & ab illis accusatus, & pro-
ficienda sunt, accusatus fuerit, ut possit ad domi-
nativa conventus fuerit, ut causam em eoder. & conser-
vare inleruerit: non olim, sed tunc ad priuatum canone
canonice deferatur.

CAP. III.

Criminatio prelati debet trahi ex causa illa quam non

a. Cap. 4. ed. tit. in 1. comp. vid. Thom. 1. 14. 4. 6.